

BESCHIKKING

Omgevingsvergunning – beschikking voor een flora- en fauna-activiteit

Aanvrager :	Stichting Faunabeheereenheid Overijssel
Aangevraagde activiteiten :	Flora- en fauna-activiteit
Datum ontvangst aanvraag :	13.11.2025
Locatie :	gehele provincie Overijssel
Datum beschikking :	17-02-2026
Kenmerk :	D2026-00005128
Zaaknummer :	Z2025-00008835

Deze beschikking is als volgt opgebouwd:

A.	BESLUIT OMGEVINGSVERGUNNING SOORTEN FAUNABEHEER	4
A.1	Aanvraag	4
A.2	Besluit	4
A.3	Ondertekening en verzending	5
B.	VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT	7
B.1	Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag	7
B.2	Algemeen	7
B.3	Soortspecifiek	7
B.4	Registratie, rapportage en monitoringsverplichtingen	8
B.1	Overige zaken	8
C.	OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT	9
C.1	Vergunning	9
C.1.1	Omschrijving handeling volgens de aanvraag	9
C.1.2	Preventieve maatregelen volgens de aanvraag	10
C.1.3	Gegevens over (dreigende) schade volgens de aanvraag	13
C.1.4	Gunstige staat van instandhouding volgens de aanvraag	17
C.1.5	Wettelijk belang van de handeling volgens de aanvraag	18
C.1.6	Vergunning	18
C.1.7	Periode	18
C.1.8	Onderliggende documenten	19
C.1.9	Aanvullende gegevens	19
C.2	Bevoegdheid	19
C.2.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	19
C.2.2	Procedure	19
C.3	Toetsingskader	19
C.3.1	Wettelijke regels	19
C.3.2	Provinciaal beleid	19
D.	TOETSING	21
D.1	Inhoudelijke beoordeling	21
D.1.1	Uitgangspunten	21
D.1.2	Toetsing noodzaak vergunning	24
D.1.3	Toetsing aan het wettelijk belang schade aan wilde fauna	24
D.1.4	Toetsing treffen van <i>andere bevredigende oplossing</i>	29
D.1.5	Toetsing <i>gunstige staat van instandhouding</i>	34
D.1.6	Toetsing provinciaal beleid	41
D.1.7	Toetsing gebruikte middelen en methoden	41
D.1.8	Eindconclusie toetsing	46
D.1.9	Zorgplicht blijft altijd gelden	48

E.	SLOTCONCLUSIE	48
F.	BIJLAGE I. OVERZICHT LEEFGEBIEDEN WEIDE- EN AKKERVOGELS	49
G.	BIJLAGE II. KAART LEEFGEBIEDEN EN 5 KM ZONE (BRON: ATLAS VAN OVERIJSEL)	50

A. BESLUIT OMGEVINGSVERGUNNING SOORTEN FAUNABEHEER

A.1 Aanvraag

U heeft namens de Faunabeheereenheid Overijssel een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet ¹ bij ons ingediend. Deze vergunningaanvraag gebeurt op basis van het 'Faunabeheerplan Overijssel 2025-2029; Deelplan steenmarter 2025-2029'.² De vergunningaanvraag betreft het vangen en doden van steenmarters met een kastval ³ en het geweer, in de periode van 1 augustus tot 1 maart, ook op zon- en feestdagen, en tussen zonsopkomst en zonsondergang én zonsondergang en zonsopgang.⁴ Ook wilt u het geweer kunnen gebruiken met nachtzichtapparatuur voor het doden van gevangen steenmarters.^{5 6} De vergunning wordt aangevraagd voor de duur van het faunabeheerplan, dat is tot en met 31 december 2029. Dit ter voorkoming van schade aan fauna, specifiek weidevogels en akkervogels.

Het gebied waar vergunning voor wordt aangevraagd betreft de door de provincie aangewezen 'weide- en akkervogelgebieden' en de 'aanvalsplan gruttogebieden' in de provincie Overijssel, met een bufferzone van vijf kilometer daaromheen.⁷

Deze aanvraag hebben wij op 13 november 2025 ⁸ ontvangen. Op 30 november 2025, op 6 januari 2026 en op 29 januari 2026 heeft u aanvullende gegevens aangeleverd.⁹ De aanvraag en het 'Faunabeheerplan Overijssel 2025-2029; Deelplan steenmarter 2025-2029' ¹⁰ zijn het uitgangspunt voor uw vergunningaanvraag.

Hieronder geven wij onze beslissing weer.

A.2 Besluit

Wij verlenen de Faunabeheereenheid Overijssel een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit op grond van de Omgevingswet ¹¹ voor:

- Het vangen van steenmarters met een kastval,¹² en het daarna doden van steenmarters met het geweer zowel in de dagperiode ¹³ als in de nachtperiode.
- Voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang verlenen wij ook een toestemming.^{14 15}

De vergunning geldt in de periode van 1 augustus tot 1 maart, ook op zon- en feestdagen. De vergunning geldt uitsluitend voor het gebied van de aangewezen 'weide- en akkervogelgebieden' en de 'aanvalsplan gruttogebieden' in de provincie Overijssel met een bufferzone van vijf kilometer daaromheen (voor de gebieden zie tabel in bijlage I, én de kaart in bijlage II van deze vergunning).¹⁶

¹ Art. 5.1, tweede lid, onder g van de Omgevingswet (Ow).

² Ons kenmerk: Z2025-00008835; D2025-00053332.

³ Art. 11.72 eerste lid onder c. Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

⁴ Art. 11.83 eerste lid onder a. Bal.

⁵ Zie bladzijde 23 (paragraaf 5.10) van het *Faunabeheerplan Overijssel 2025-2029; Deelplan steenmarter 2025-2029*

⁶ Art. 11.79 vijfde lid Bal.

⁷ Uit het Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028 (november 2024), en uit Bijlage 1 Uitvoeringsplan.

Zie: <https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/Ingekomen%20stukken/996722>

⁸ Kenmerk: Z2025-00008835; D2025-00053333.

⁹ Kenmerk: Z2025-00008835; D2025-00056199 en D2026-00001830 en D2026-00006404.

¹⁰ Kenmerk: Z2025-00008835; D2025-00053332.

¹¹ Art. 5.1 tweede lid onder g Ow en, art. 4.6, eerste lid, onder e van het Omgevingsbesluit (Ob).

¹² Art. 11.72 lid 1 sub. c Bal.

¹³ Art. 11.54 eerste lid onder a Bal.

¹⁴ Art. 11.83 eerste lid onder a. Bal.

¹⁵ GS kunnen op grond van artikel 11.31, tweede lid Bal met een voorschrift afwijken van het verbod in artikel 11.83, eerste lid onder a Bal (gebruik geweer in de nacht).

¹⁶ De kaart is digitaal te vinden op de Atlas van Overijssel.

Het belang van de vergunning is:¹⁷

- in het belang van de bescherming van de fauna.

Wij besluiten dat deze omgevingsvergunning in werking treedt op de dag na de dag waarop het besluit is bekendgemaakt.¹⁸ De vergunning is geldig tot het einde van de duur van het Faunabeheerplan. Het Faunabeheerplan loopt tot en met 31 december 2029.

Wij weigeren u een vergunning te verlenen voor het gebruik van nachtzichtapparatuur op het geweer.

Verder besluiten wij dat de volgende stukken/delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van dit besluit, voor zover deze niet in strijd zijn met de voorschriften:

- 'Faunabeheerplan Overijssel 2025-2029; Deelplan steenmarter 2025-2029' (aanvullingen op 30 november 2025 en op 6 januari 2026).¹⁹

Op 21 januari 2026 hebben wij de FBE deze vergunning in concept ter beoordeling toegezonden.²⁰

De motivering voor ons besluit is in *C. Overwegingen bij het besluit* weergegeven.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in *B. Voorschriften bij het besluit* weergegeven.

A.3 Ondertekening en verzending

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- a. de Koninklijke Jagersvereniging;
- b. de Nederlandse Organisatie Voor Jacht en Grondbeheer;
- c. het Faunafonds;
- d. de politie 'Eenheid Oost-Nederland'.

Heeft u vragen?

Neemt u dan gerust contact op via de contactgegevens vermeld in het briefhoofd onder *Inlichtingen bij*. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer Z2025-00008835 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster
teamleider vergunningverlening

Deze brief is voorzien van een elektronische ondertekening.

¹⁷ Op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, Ow, en artikel 8.74I, eerste lid onder b. 1° Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

¹⁸ Art. 16.79 eerste lid onder a. van de Ow.

¹⁹ Ons kenmerk: Z2025-00008835; D2025-00053332. En kenmerk: Z2025-00008835; D2025-00056199 en D2026-00001830

²⁰ Ons kenmerk: Z2025-00008835; D2026-00008835

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat in onze brief staat.

U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.

U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.

U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op drie manieren aan ons versturen.

Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.

Via ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via: <https://regelen.overijssel.nl/bezwaar>.

Via een e-mail naar klachtenbezwaar@overijssel.nl.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

B. VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

B.1 Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag

Geeft u in de e-mail (overijsselloket@overijssel.nl) naar ons of in een telefoongesprek (038 499 88 99) altijd aan dat het gaat om een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit (Z2025-00008835; D2026-00005128). Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek tot contact bestemd is.

B.2 Algemeen

1. Stichting Faunabeheereenheid Overijssel (FBE) is als vergunninghouder verantwoordelijk voor het gebruik van de vergunning en de naleving van de voorschriften waaronder zij is verleend. De verantwoordelijkheid van de FBE laat onverlet dat de vergunninggebruiker strafrechtelijk kan worden vervolgd bij overtreding van deze vergunning.
2. De FBE kan via de Wildbeheereenheid (WBE) jachthouders via het Faunaregistratiesysteem (FRS) machtigen tot gebruik van de vergunning. De WBE handelt in deze op gezag van de FBE. De jachthouder kan mede-uitvoerders alleen via het Faunaregistratiesysteem machtigen tot het gebruik van de machtiging.²¹
3. De machtiginghouder zoals bedoeld in lid 2 mag zich door jachtaktehouders laten vergezellen. De machtiginghouder blijft verantwoordelijk voor de uitvoering van de machtiging.
4. De FBE moet er voor zorgdragen dat de feitelijke gebruiker van de vergunning een (digitale) kopie van de door de FBE gewaarmerkte voorschriften van de vergunning, en de vergunning voor een jachtgeweeractiviteit bij zich heeft.
5. De FBE moet er voor zorgdragen dat de gebruiker van de vergunning een (digitale) kopie van de machtiging van de FBE en/of WBE bij zich draagt.

B.3 Soortspecifiek

6. Het geweer en de kastval voor steenmarters mogen gedurende de dag- en nachtperiode gebruikt worden in de periode 1 augustus tot 1 maart.
7. Het geweer en de kastval voor steenmarters mogen gebruikt worden in de aangewezen weide- en akkervogelgebieden plus een zone van 5 kilometer daaromheen zoals aangegeven in bijlage I en II van dit besluit.²²
8. Per vangperiode (1 aug. tot 1 mrt.) worden maximaal 355 stuks gevangen steenmarters gedood.
9. Indien het maximaal aantal gevangen en gedode steenmarters van 355 stuks bereikt is, trekt de FBE de machtiging voor de vergunning in.
10. De FBE moet ervoor zorgen dat de locatie van de kastval voorafgaand aan het plaatsen ervan door de weidevogelcoördinator op kaart wordt aangegeven. Deze kaart dient op verzoek van de toezichthouder terstond ter beschikking van de FBE en de toezichthouder van de provincie wordt gesteld (gemaïld naar overijsselloket@overijssel.nl).

²¹ Deze mede-uitvoerders moeten naast de machtiging beschikken over een rechtmatig besluit om het geweer in het jachtveld te mogen gebruiken. Zie artikel 11.64, eerste lid, onder d in het Bal.

²² Deze kaart is ook te vinden op de Atlas van Overijssel. Zie: <https://geo.overijssel.nl/viewer/app/master/v1>

11. De FBE moet ervoor zorgen dat, voordat de houder van de doorschrijving van de machtiging tot gebruik van de vergunning overgaat, dit wordt geregistreerd in het faunaregistratiesysteem.
12. Het vangen van steenmarters vindt plaats met gebruikmaking van kastvallen zoals beschreven in Bijlage IV van het 'Faunabeheerplan Overijssel 2025-2029; Deelplan steenmarter 2025-2029'.
13. Bij het gebruik van de kastval is een "kastval registratie- en meldsysteem" verplicht zoals beschreven paragraaf D.1.7 van dit besluit.
14. De FBE moet ervoor zorgen dat na melding van een vangst door de 'verklikker met GSM', de houder van de doorschrijving tot gebruik van de machtiging, **zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen 12 uur de gevangen steenmarter met het geweer doodt.**
15. De FBE moet ervoor zorgen dat: indien na melding van een vangst blijkt dat toch een andere diersoort dan de steenmarter gevangen is, deze zo snel mogelijk na de melding vrijgelaten dient te worden, maar uiterlijk binnen 12 uur.
De bijvangst dient onverwijld gemeld te worden, met opgave van **naam, telefoonnummer en digitale foto van het gevangen dier**, bij het loket van de provincie Overijssel: overijsselloket@overijssel.nl of provincie Overijssel Loket: tel. 038 499 88 99.

B.4 Registratie, rapportage en monitoringsverplichtingen

16. De FBE beheert een digitaal register (Faunaregistratiesysteem (FRS)) waarin per WBE de gemachtigde jachthouders zijn vermeld. Dit digitaal register is ten allen tijde door medewerkers van de provincie Overijssel in te zien.
17. De FBE moet ervoor zorgen dat de aan de wildbeheereenheden doorgeschreven vergunning in het Faunaregistratiesysteem (FRS) geregistreerd wordt.
18. De FBE dient elk jaar voor 15 september schriftelijk opgave te doen (aan de provincie Overijssel t.a.v. het team PD-vergunningen) van hetgeen met behulp van deze vergunning is bemachtigd en gedood (aantallen, locaties en data).
19. De FBE moet ervoor zorgen dat binnen 24 uur het gebruik van de vergunning wordt gerapporteerd in FRS.

B.1 Overige zaken

20. De FBE dient ervoor te zorgen dat de jachtaktehouders die van de WBE een doormachtiging krijgen voor het gebruik van de vergunning elk jaar, voorafgaand aan het gebruik van de vergunning voor het vangen en vervolgens doden van steenmarters, *informatie krijgen voor het herkennen van het verschil tussen marterachtigen*. In het bijzonder het verschil tussen boom- en steenmarters. Deze informatie is met het team toezicht en handhaving van de provincie Overijssel afgestemd.

C. OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT

Het besluit, de voorschriften en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

C.1 Vergunning

C.1.1 Omschrijving handeling volgens de aanvraag

De aanvraag betreft een vergunning van de verboden tot het opzettelijk vangen en doden van steenmarters. De steenmarters worden gedood met behulp van het geweer tussen zonsopkomst en zonsondergang en tussen zonsondergang en zonsopkomst. Daarbij is volgens de aanvrager het gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur noodzakelijk voor het doden van gevangen dieren.

De handeling wordt aangevraagd ter voorkoming van het wettelijk belang: schade aan fauna. Het betreft dan de voor predatie kwetsbare bodembroedende vogels, te weten: weidevogels en akkervogels.

De vergunning wordt aangevraagd op gronden gelegen binnen de aangewezen 'weide- en akkervogelgebieden' en de 'aanvalsplan gruttogebieden' in de provincie Overijssel, met een bufferzone van vijf kilometer daaromheen.²³ (zie kaart Bijlage II)

De vergunning wordt aangevraagd van 1 augustus tot 1 maart, voor de duur van het faunabeheerplan. Het faunabeheerplan loopt tot en met 31 december 2029.

De uitvoering van de beheermaatregelen is dus voorzien voor de periode van 1 augustus tot 1 maart, jaarlijks uit te voeren gedurende de loop van dit beheerplan. Vanaf 1 maart is namelijk de kans aanwezig dat een vrouwelijke steenmarter wordt gevangen die steenmarterpups heeft. De vergunningvoorwaarden die voor zo'n situatie na 1 maart gelden zijn praktisch niet uitvoerbaar, en worden ook niet gevraagd voor de vergunning.

De verwachting van de aanvrager is dat in de periode 1 augustus tot 1 maart de steenmarterpopulatie in de weide- en akkervogelgebieden dermate is teruggebracht, dat ook de verwachte predatie teruggebracht is. Het is van belang dat vroegtijdig (1 augustus) wordt gestart met het vangen en het vervolgens doden van gevangen steenmarters, zodat ingezet kan worden op het tijdig en tijdelijk verlagen van de stand van steenmarters in de weide- en akkervogelgebieden en het aanvalsplan gruttogebieden. Uit de verschillende bijvangsten van de vossenvallen blijkt dat steenmarters in de periode 1 augustus t/m 1 maart zich het beste laten vangen.

Mannetjes en vrouwtjes van de steenmarter hebben een eigen territorium en leven solitair. Het territorium van een mannetje overlapt dat van meerdere vrouwtjes, maar er is weinig overlap tussen territoria van dieren van hetzelfde geslacht. De grootte van het territorium hangt af van de kwaliteit van het gebied, en van andere marters in het gebied. Zo kunnen territoria ineens worden vergroot als het dier in een naburig territorium sterft. In Nederland bedraagt de grootte van territoria 80-700 hectare (Bron: zoogdiervereniging). Oudere steenmarters en steenmarters in de stad hebben kleinere leefgebieden. Dit komt omdat oudere dieren de betere leefgebieden hebben, en de voedselsituatie in de stad relatief gunstig is.

²³ Uit het Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028 (november 2024), en uit Bijlage 1 Uitvoeringsplan. Zie: <https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/Ingekomen%20stukken/996722>

Om voor het broedseizoen (ei- en niet vlieg vlugge kuikenfase) de (tijdelijk) gewenste stand van steenmarters in de verschillende weide- en akkervogelgebieden en het aanvalsplan gruttogebieden met een zone eromheen omlaag te brengen, wordt het volgende voorgesteld ten aanzien van het aantal te vangen steenmarters:

Voor de populatieschattingen in Overijssel wordt gerekend met een gemiddeld leefgebied van 435 hectare per paar. Voor de berekening wordt 217 hectare per individu gehanteerd.

De volgende methode wordt gehanteerd:²⁴

- Territoriumgrootte per paar: 435 hectare (4,35 km²) per paar.
- Landoppervlak Overijssel: ± 331.900 hectare (3.319 km²) (exclusief water).
- Totale oppervlakte Overijssel: ± 342.000 hectare (3.420 km²)
- Onbebouwd (agrarisch, natuur, recreatie): ± 88% van het totaal
- Onbebouwd = ± 301.000 hectare (Bron: CBS StatLine Bodemgebruik 2023)

Dit betekent dat er circa 1529 steenmarters in Overijssel voorkomen (inclusief bebouwde grond).²⁵ En dit betekent dat er circa 1387 steenmarters bevinden in Overijssel op onbebouwde grond.²⁶

Aantal individuen = Onbebouwde oppervlakte / territoriumgrootte per individu
• 301.000 ha / 217 ha = ± 1387 steenmarters.

De weide- en akkervogelgebieden en de aanvalsplan gruttogebieden samen omvat 30.790 hectare en inclusief de buffer van 5 kilometer eromheen bevat het totaal 76.975 hectare. Immers de afstand die een steenmarter af kan leggen is rond de 3 tot 5 kilometer.

Aantal te vangen individuen = oppervlakte weide- en akkervogelgebieden + 5 km. / territoriumgrootte per individu:
• 76.975 ha / 217 ha = ± **355 steenmarters.**

C.1.2 Preventieve maatregelen volgens de aanvraag

De provincie kan het gebruik van andere middelen of methoden toestaan in het kader van de vergunningverlening. Daarbij zijn verschillende alternatieven mogelijk zoals een vergunning om steenmarters te bestrijden in gebieden waar de instandhouding van zeldzame vogelsoorten prioriteit heeft.

Met name vanuit het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel* ²⁷ hebben de collectieven in Overijssel ²⁸ allerlei (preventieve) maatregelen genomen m.b.t. bescherming van de weide- en akkervogels. Denk aan plaatselijk uitrasteren kleine gebieden, biotoopverslechtering voor predatoren, plas-dras situaties, uitgestelde maaidatum, alleen overdag maaien, etc.

In het actieplan is aangegeven dat de provincie verantwoordelijk is voor het Natuurbeleid, waaronder het weide- en akkervogelbeleid. De provincie stuurt op een samenhangend en effectief beheer in nauw overleg met de *collectieven agrarisch natuurbeheer* (Coöperatieve Agrarische Natuur Collectief Noordwest Overijssel U.A., Coöperatieve Agrarisch Natuur, Collectief Midden Overijssel U.A. en Gebiedscollectief Noordoost Twente). De collectieven coördineren en geven lokaal per gebied invulling aan de uitvoering van het agrarisch weide- en akkervogelbeheer.

²⁴ Bronnen: CBS StatLine – Bodemgebruik per provincie; Kennishub Overijssel – Agrarisch areaal en natuurbeheer; AlleCijfers.nl – Kengetallen Overijssel.

²⁵ 3319 km²/ 2,17 km²= 1529 steenmarters in heel Overijssel.

²⁶ 3010 km²/ 2,17 km²= 1387 steenmarters op onbebouwde grond in Overijssel.

²⁷ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024.

²⁸ Coöperatieve Agrarische Natuur Collectief Noordwest Overijssel U.A., Coöperatieve Agrarisch Natuur Collectief Midden Overijssel U.A. en Gebiedscollectief Noordoost Twente

Doel van het actieplan is behoud en waar mogelijk uitbreiding van de huidige weide- en akkervogelstand (m.n. grutto, tureluur, wulp, Kievit) door effectieve inzet van extra beheer- en inrichtingsmaatregelen. In de "open akker" gebieden richt het beheer zich op behoud van akkervogels als patrijs, veldleeuwerik, gele kwikstaart en Kievit. Het bijbehorend uitvoeringsplan van het actieplan richt zich op de uitvoering. Om uitvoering te geven aan het Actieplan hebben de Collectieven en terreinbeheerders voor elk weide- en akkervogelgebied een factsheet uitgewerkt met daarin:

- Huidige stand van zaken;
- Beheer;
- Inrichting;
- Akkervogels;
- Weidevogels;
- Knelpunten;
- Voorgestelde maatregelen (ambitie);
- Uitbreiding beheer;
- Inrichtingsmaatregelen;
- Predatie beperkende maatregelen;
- Kosten.

Het Actieplan is opgesteld samen met de agrarische collectieven, terreinbeheerders, de Faunabeheereenheid (FBE) en de coördinator van de vrijwillige weidevogelbescherming.

Met het 'Actieplan Weide- en Akkervogels' zet de Provincie Overijssel in op een intensieve aanpak voor grootschalige verbetering van inrichting en beheer binnen de kerngebieden. Maatregelen zijn:

- de optimalisatie van het waterpeil voor weidevogels (ca 10-45 cm beneden maaiveld, afhankelijk van de grondsoort) in het broedseizoen (1 maart-15 juni) op beheerde percelen (uitgestelde maaidatum);
- toename plas-dras-locaties voor en tijdens het broedseizoen;
- versterken van de openheid en verminderen van groenstroken, heggen, bosjes;
- uitbreiding en kwaliteitsverbetering beheer: forse toename kruidenrijk grasland met rustperiode en ontwikkelingsbeheer;
- predatiebeheerplan: gebied specifiek, vooral de predatie door de vos en steenmarter moet worden teruggedrongen.

Hieronder zijn de maatregelen weergegeven die door de collectieven en de grondgebruikers worden toegepast om predatie zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken. Ondanks deze maatregelen is de predatiedruk in de aangewezen (beschermde) weide en akkervogelgebieden nog steeds hoog (meer dan 30%).

Beheermaatregelen

In de weide- en akkervogelgebieden alsmede de aanvalsplan gruttogebieden worden diverse niet lethale maatregelen toegepast om predatie te beperken. Deze maatregelen worden uitgevoerd door de Collectieven in samenwerking met weidevogelvrijwilligers en deelnemende grondgebruikers.

Nestmaatregelen:

- Uitrasteren met stroomdraden van individuele weidevogelnesten;
- Uitrasteren met stroomdraden van de kerngebieden van weidevogels;
- Markeren nesten van weidevogels ter voorkoming van maaiverlies;
- Inzet van Foxlights om vossen en overige soorten te weren.

Het weren van steenmarters, bijvoorbeeld door middel van fijnmazige elektrische rasters, wordt lokaal toegepast in de onderzochte gebieden. Vanwege de relatief hoge kosten en de praktische inspanningen die dit vergt is het niet haalbaar om een zeer groot gebied van rasters te voorzien en deze rasters vervolgens te onderhouden. Elektrisch afrasteren kan zeer effectief te zijn, maar wordt alleen haalbaar geacht voor het beschermen van zeer lokale hotspots.^{29 30}

Gebiedsmaatregelen:

- Kappen van solitaire bomen in de buurt van weidevogelgebieden;
- Aanleg greppels en plasdras;
- Opruimen hout- en rommelbulten.

In de gebieden waarvoor een vergunning wordt aangevraagd zijn door grondgebruikers in samenwerking met de collectieven reeds grote inspanningen geleverd om de gebiedsinrichting te optimaliseren. Zoals plas-dras situaties, een kruidenrijke vegetatie en uitgestelde maaidatum. Onder optimale gebiedsinrichting kan ook het wegnemen van potentiële schuilplaatsen voor predatoren, zoals kleine bosjes of vervallen bebouwing, worden verstaan. Deze maatregelen zijn al toegepast maar hebben niet tot een significante verlaging van de predatiedruk geleid.

Landbouwmaatregelen:

- samenwerking/afstemming weidevogelvrijwilligers en grondgebruikers;
- het gecoördineerd plannen van grasmaaien;
- inzet wildredders bij het maaien;
- van binnen naar buiten maaien;
- alleen overdag maaien;
- kort voor het maaien de kuikens verjagen middels het plaatsen van bamboestokken met plastic zakken;
- verplaatsen van (kievit)legsels met mandjes;
- inzet van beheerpakketten met uitgestelde maai- of weidedatum;
- toepassen mozaïek-beheer (variatie in maaien en weiden).

Predatiebeheer:

- Bejaging van de vos en zwarte kraai op grond van de landelijke vrijstelling;
- Gebruik van kastvallen voor vangen en doden vossen op grond van de landelijke vrijstelling;
- Bejaging van de vos in de nachtelijke uren op grond van een Omgevingswet vergunning.

In de weidevogelgebieden waarvoor de vergunning wordt aangevraagd vindt door de WBE's reeds bestrijding van vos en zwarte kraai plaats. Ondanks dit beheer is uit het predatieonderzoek 2021 gebleken dat de overleving van weidevogels nog onvoldoende is om de populaties van weidevogels in stand te houden.

²⁹ Faunabeheerplan (blz. 18)

³⁰ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024. (paragraaf 3.2.2. blz. 11)

Dit duidt erop dat predatie een belangrijke beperkende factor is voor de weidevogel populatie in deze gebieden. Uit het predatieonderzoek 2021 is gebleken dat naast de vos ook de steenmarter een belangrijk aandeel heeft in de predatie van weidevogels in de onderzochte gebieden.¹

De aanvrager geeft aan dat de kwetsbare populatie weidevogels (en overige bodembroeders) dalende en kwetsbaar zijn en daarmee gevoelig voor predatie. Om deze reden is er noodzaak voor de inzet van de vergunning. De aangewezen gebieden zijn alle door de provincie Overijssel erkende weidevogel- en akkervogelgebieden met daaromheen een buffer van 5 km, gelegen binnen de provinciegrenzen.

De aanvrager geeft aan dat het vangen en aansluitend verplaatsen van steenmarters niet als een bevredigend alternatief gezien wordt. Gezien de verspreiding van de steenmarter binnen de provincie, is het zeer aannemelijk dat een gevangen steenmarter in een al bezet territorium zal worden uitgezet. Dit leidt tot een conflict met de aanwezige steenmarters over het territorium, wat er vervolgens toe zal leiden dat één van de steenmarters weggejaagd wordt naar een ander territorium waar opnieuw een conflict ontstaat, of dat de steenmarter door de honger of in het verkeer omkomt. Uiteindelijk resulteert dit in onnodig veel stress en lijden voor gevangen steenmarters en voor de steenmarters die aanwezig zijn in een territorium.³¹

C.1.3 Gegevens over (dreigende) schade volgens de aanvraag

Trends van weidevogels in Overijssel

De ontwikkeling van de weidevogelstand in Overijssel is grotendeels vergelijkbaar met de landelijke ontwikkeling.

Tabel 1. Schatting van het aantal broedparen van weidevogels in Nederland en Overijssel (2018)

SOORT	BROEDPAREN LANDELIJK*	BROEDPAREN OVERIJSEL**
Grutto	32.000-36.000	1700-2100
Tureluur	17.500-22.000	750-850
Kievit	108.000-163.000	14.000-15.000
Scholekster	39.000-77.000	1350-1500
Wulp	3800-4400	600-800
Watersnip	1000-1500	325-400

*schatting landelijke populatie grutto gebaseerd op scenariostudie (Melman et al 2027, Kentie et al 2016)

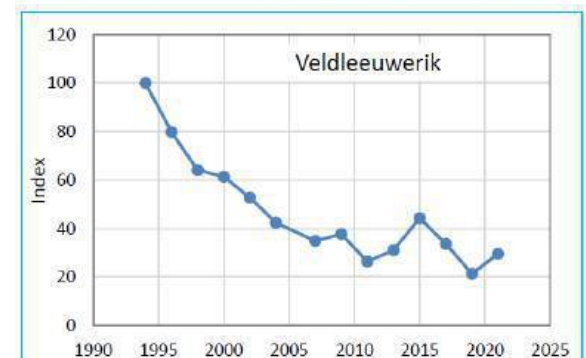
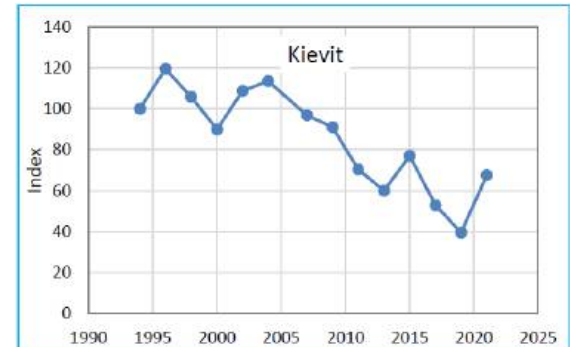
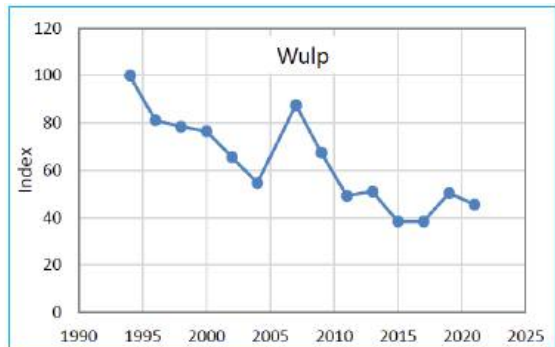
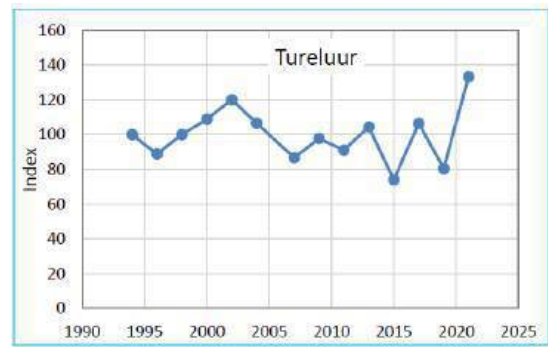
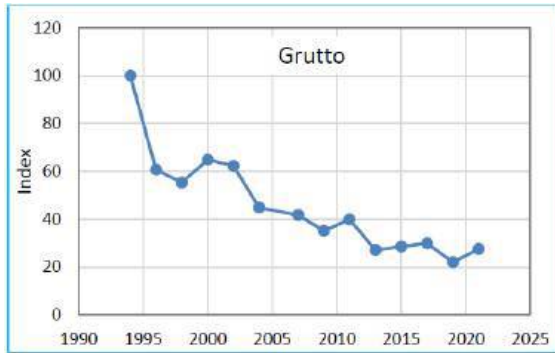
Schatting populatieomvang van tureluur, kievit en scholekster op basis van landelijke populatieschatting van 1998-2000 (Atlas Nederlandse broedvogels 2002) en de aantalsontwikkeling t/m 2016 (Index broedvogels: bron Netwerk Ecologische Monitor, Sovon Vogelonderzoek Nederland & CBS, www.sovon.nl).

** omvang provinciale schatting op basis tellingen deelgebieden, provinciaal weidevogelmeetnet en eerdere schattingen (2017)

Het Overijssels weidevogelmeetnet (32 meetnethokken van ca. 50-75 ha) geeft aan dat sinds 1994 de populaties van vrijwel alle weidevogels sterk zijn gedaald.

Dit blijkt ook uit de periodieke inventarisaties van de weidevogelgebieden, die in een cyclus van 6 jaar worden uitgevoerd. De laatste jaren lijkt op basis van het provinciale weidevogelmeetnet de afname iets af te vlakken (grutto, kievit, wulp en scholekster) en lijkt de tureluur zich te herstellen (Sovon 2021). Dit laatste heeft mogelijk te maken met de sterke toename van plas-drassen van de laatste jaren, die een sterk aantrekkende werking hebben op weidevogels en met name op de tureluur.

³¹ Faunabeheerplan (blz. 19)

Bron: Weidevogelmeetnet Overijssel (Sovon 2021); in Actieplan weide- en akkervogels Overijssel.³²

Als vuistregel in het weidevogelbeheer wordt aangenomen dat ongeveer 50-60% uitkomstsucces nodig is om de populatie op lange termijn in stand te houden.^{33 34} Een studie van Oosterveld *et al.*³⁵ geeft aan dat het uitkomstsucces van weidevogels in Overijssel ruim onvoldoende is om populaties op de langere termijn te behouden, namelijk 30-40% uitkomstsucces. In Overijssel is de gruttopopulatie sinds 1990 met 75% sterker afgenomen dan het landelijk gemiddelde van 60% (Teunissen 2018)³⁶.

In het pilot-onderzoek in de Soarremoarepolder in Friesland wordt gesteld dat **70% broedsucces** nodig is zodat de reproductie van de weide en akkervogels gegarandeerd is. (pilot-onderzoek in de Soarremoarepolder in Friesland).³⁷

³² Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024. (blz. 9 en 10)

³³ Beintema, A.; Moedt, O.; Ellinger, D., Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels, 1995.

³⁴ MacDonald & Bolton, Predation on wader nests in Europe, 2008.

³⁵ Oosterveld, E.B., J. Mulder, P. de Hoop & L. Davids, 2017. Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel. A&W-rapport 2236

³⁶ Wal van der, J. & Teunissen, W., Boerenlandvogels en predatie, Sovon-rapport 2018/31.

³⁷ Pilot-onderzoek in de Soarremoarepolder in Friesland

Predatieonderzoek 2016 en 2017

In opdracht van het *Collectief Noordwest Overijssel* heeft *Altenburg & Wymenga* in 2016 en 2017 een predatieonderzoek³⁸ uitgevoerd in de aangewezen weidevogelgebieden Staphorsterveld, Tolhuislanden en Lierderbroek. Hierbij lag het accent op de grutto, Kievit en wulp. Uit het onderzoek bleek dat predatie het belangrijkste aandeel had in het nestverlies in de drie onderzoeksgebieden (resp. 52,4% en 60,7%). De vos was met 70% de belangrijkste predator, de steenmarter met 18% de tweede belangrijke predator.

In onderstaand tabel is een totaaloverzicht weergegeven van de predatoren per soort en per gebied, en het aandeel predatie per soort in het betreffende gebied van beide onderzoek jaren 2016 en 2017.

Soort	Staphorsterveld		Tolhuislanden		Lierderbroek		Totalen	
Vos	16,5	63%	28	70%	29	74%	73,5	70%
Steenmarter	1	4%	7	18%	8	21%	16	18%
Zwarte kraai	7,5	29%	1	3%	0	0%	8,5	3%
Overige	1	4%	2	5%	2	5%	5	5%
Onbekend	0	0%	2	5%	0	0%	2	5%
Totaal	26	100%	40	100%	39	100%	105	100%

Tabel. Totaaloverzicht 2016 en 2017 predatoren per soort en per gebied (bron: A&W rapport 2236)

Predatieonderzoek 2021

Het onderzoek van *Sovon* (2021)³⁹ bevestigt dat predatie de belangrijkste oorzaak is van nestverlies bij weidevogels in Noordwest-Overijssel, met een aandeel van circa 65%. De vos is de dominante predator (ongeveer 60%), gevolgd door de steenmarter (circa 25%). Deze cijfers onderstrepen het belang van een integraal predatiebeheer, waarin zowel habitatmaatregelen als gerichte bestrijding van predatoren een rol spelen. De tijdelijke beperkingen in vossenbestrijding door Covid-maatregelen toonden bovendien aan dat continuïteit in beheer cruciaal is om predatiedruk te beperken. Voor vergunningverlening en vrijstellingen betekent dit dat predatiebeheer, inclusief het beheer van steenmarters, noodzakelijk blijft.

Samenvatting predatieonderzoek 2021⁴⁰

Op basis van de camerabeelden werd in het voorjaar 2021 vastgesteld dat het gemiddelde uitkomstsucces varieerde tussen 30,8% (Wulp) en 42,8% (Kievit). Alleen voor de Wulp was het uitkomstsucces in het Lierderbroek en de Tolhuislanden mogelijk hoog genoeg voor een stabiele populatie, maar dit was mede dankzij de inzet van vossenwerende rasters. Gemiddeld werd 51,1% van de weidevogelnesten gepredeerd, met vrij grote verschillen tussen de gebieden. In het Staphorsterveld was de predatiedruk met 66,7% het hoogst, terwijl deze in het Lierderbroek met 35,3% aanzienlijk lager was.

De vos was verantwoordelijk voor 68% van de predatieverliezen en daarmee nog steeds de belangrijkste predator. In tegenstelling tot de studie in 2016/2017 kwam nu echter de steenmarter ook als belangrijke predator in beeld in het Staphorsterveld en Tolhuislanden, waar deze voor respectievelijk 24% en 35% van de predatiegevallen verantwoordelijk was. In het Lierderbroek kwam de steenmarter niet in camerabeeld, maar op 8 van de 25 verzamelde prooiresten voor de DNA-analyse, werden DNA-sporen van de steenmarter aangetroffen. Andere predatoren die werden aangetroffen waren zwarte kraai, bunzing, hermelijn, wezel, maar deze speelden een ondergeschikte rol in de studiegebieden. Van bosmuis, rosse woelmuis en bruine rat werden DNA-sporen aangetroffen, maar onduidelijk is of deze nesten hebben gepredeerd of alleen hebben geknaagd aan eieren die door andere soorten waren gepredeerd.

Het onderzoek van *Sovon* (2021)⁴¹ bevestigt dat predatie de belangrijkste oorzaak is van nestverlies bij weidevogels in Noordwest-Overijssel, met een aandeel van circa 65%. De vos is de dominante predator

³⁸ A&W rapport 2236, Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel.

³⁹ Kleyheeg E., Predatoren van weidevogelnesten in Noordwest-Overijssel in 2021. Sovon rapport 2021/64.

⁴⁰ Faunabeheerplan Overijssel 2025-2029; Deelplan steenmarter 2025-2029 (blz. 16/17).

⁴¹ Kleyheeg E., Predatoren van weidevogelnesten in Noordwest-Overijssel in 2021, Sovon-rapport 2021/64

(ongeveer 60%), gevolgd door de steenmarter (circa 25%). Deze cijfers onderstrepen het belang van een integraal predatiebeheer, waarin zowel habitatmaatregelen als gerichte bestrijding van predatoren een rol spelen.

De tijdelijke beperkingen in vossenbestrijding door Covid-maatregelen tonen bovendien aan dat continuïteit in beheer cruciaal is om predatiedruk te beperken. Voor vergunningverlening en vrijstellingen betekent dit dat predatiebeheer, inclusief het beheer van steenmarters, noodzakelijk blijft.

Van de 174 weidevogelnesten die in de drie studiegebieden tezamen met een camera gevolgd zijn, werd van 84 nesten vastgesteld dat volledige predatie in de nestfase de directe verliesoorzaak van het legsel was. Daarnaast waren er drie legsels die recent waren uitgekomen en waarvan de kuikens nog op het nest werden gepredeerd.

Ook waren er vijf gevallen waarbij van een legsel meerdere eieren zijn gepredeerd, maar waarvan de andere eieren toch uitkwamen. In één geval kwam in beeld dat een reeds verlaten nest uiteindelijk werd gepredeerd.

Van de compleet gepredeerde nesten werd ruim twee derde gepredeerd door de vos.

De vos is daarmee duidelijk de belangrijkste predator van weidevogelnesten in de regio. Op de tweede plaats kwam de steenmarter, die bijna een kwart van alle predatiegevallen voor zijn rekening nam. De resterende predatie werd veroorzaakt door zwarte kraai, bunzing en hermelijn.

Soort	Staphorsterveld		Tolhuislanden		Lierderbroek		Totalen	
	#nesten	%nesten	#nesten	%nesten	#nesten	%nesten	#nesten	%nesten
Vos	17	59%	23	62%	18	55%	58	59%
Steenmarter	7	24%	13	35%	8	24%	28	28%
Zwarte kraai	3	10%	0	0%	0	0%	3	3%
Overige	1	3%	0	0%	7	21%	8	8%
Onbekend	1	3%	1	3%	0	0%	2	2%
Totaal	29	100%	37	100%	33	100%	99	100%

Tabel. Aantal en percentage van gepredeerde nesten van Kievit, grutto en wulp uitgesplitst per predatorsoort. Opm. voor Lierderbroek is ook de DNA analyse van prooiresten meegenomen (overzicht 2021)

Weidevogelreservaat Giethoorn-Wanneperveen

In het weidevogelreservaat Giethoorn-Wanneperveen wordt de weidevogelstand langjarig (1987-2025) gevolgd.⁴²

Hier zijn eerder maatregelen genomen om de vos kort te houden (Brandsma 2012).⁴³ Dit heeft geleid tot herstel van de weidevogelstand (Brandsma 2018)⁴⁴. Tot voor kort (2021) was het weidevogelbeheer in het reservaat succesvol met een groei van de weidevogelpopulatie, maar de laatste jaren loopt de stand van Kievit, grutto, tureluur en slobeend terug door de toenemende predatiedruk. De predatiedruk op nesten was in 2023 hoog (legsels grutto 65 %; legsels Kievit 36 %) en in 2024 zeer hoog (legsels grutto 71 %; legsels Kievit 65 %).

De recente predatie lijkt hoofdzakelijk te worden veroorzaakt door de steenmarter (op basis aangevreten nesten en patroon predatie). Gebieden worden niet in enkele nachten leeg gehaald zoals bij de vos, maar gaandeweg verdwijnen de meeste nesten. Van 31 nesten van in totaal 77 gepredeerde nesten zijn ei-resten gevonden, waarvan vraatsporen van 30 nesten (38,5 %) duiden op een steenmarter. Daarbij moet worden bedacht dat op dezelfde percelen waar gepredeerde ei-resten zijn gevonden nog meer nesten zijn gepredeerd, waar alleen een leeg nest (60,3 %) is teruggevonden. Waarschijnlijk is dit ook voor een groot deel het werk van de marter. Tot voor kort was de reproductie van grutto, Kievit, tureluur en wulp

⁴² Brandsma O.H., Onderzoek weidevogelbeheer in het weidevogelreservaat Giethoorn-Wanneperveen 2025, september 2025.

⁴³ Brandsma 2002 en 2018, resp De Levende Natuur nr. 103 en nr 249.

⁴⁴ Brandsma 2002 en 2018, resp De Levende Natuur nr. 103 en nr 249.

(ruim) voldoende voor handhaving en groei van de populatie. De laatste jaren is de reproductie sterk gedaald en inmiddels onvoldoende voor handhaving van de populatie.⁴⁵

De toename van de steenmarter en de toenemende predatiedruk van de steenmarter op weidevogelnesten en -kuikens staat niet op zichzelf in Overijssel. Ook in de weidevogelgebieden in Friesland⁴⁶ en Groningen⁴⁷ speelt predatie door de steenmarter een steeds grotere rol.⁴⁸

Het terugbrengen van de steenmarterpopulatie heeft in Friesland bijgedragen aan verhoging van het broedsucces van de weidevogels in deze gebieden.⁴⁹ In een groot Duits weidevogelgebied (Dümmersee) worden meerdere predatoren kort gehouden. Dit heeft geleid tot een veel hogere reproductie (percentage vliegvlugge kuikens) van de grutto.⁵⁰

C.1.4 Gunstige staat van instandhouding volgens de aanvraag

Het Besluit activiteiten leefomgeving geeft in artikel 8.74I lid c. aan dat de activiteit geen afbreuk mag doen aan het streven de populaties van de steenmarter in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Voorkomen steenmarter

De aanvrager geeft aan dat de steenmarter niet op de Rode lijst staat, en thans niet bedreigd is. De steenmarter heeft zich sinds de 80'er jaren van de vorige eeuw vanuit het Oosten van het land sterk uitgebreid in Nederland en dus ook in de provincie Overijssel als Oostelijke provincie (bron: Zoogdierenvereniging). Uit de NDFF-verspreidingsatlas blijkt dat in de periode 2020-2025 in Overijssel bijna alle 5x5 km Atlasblokken bezet zijn. De trends van de waarnemingen van steenmarters in Nederland en in Overijssel nemen jaar op jaar toe. De steenmarter vertoont in Nederland, en ook in Overijssel, een stabiele tot toegenomen populatietrend sinds 1950.⁵¹

Aard en omvang beheermaatregelen in relatie tot SvI

Om voor het broedseizoen (ei- en niet vlieg vlugge kuikenfase) de (tijdelijk) gewenste stand van steenmarters in de verschillende weide- en akkervogelgebieden alsmede de aanvalsplan gruttogebieden met een zone eromheen omlaag te brengen wordt het volgende voorgesteld:

Mannetjes en vrouwtjes van de steenmarter hebben een eigen territorium en leven solitair. Het territorium van een mannetje overlapt dat van meerdere vrouwtjes, maar er is weinig overlap tussen territoria van dieren van hetzelfde geslacht. De grootte van het territorium hangt af van de kwaliteit van het gebied, en van andere marters in het gebied. Zo kunnen territoria ineens worden vergroot als het dier in een naburig territorium sterft. In Nederland bedraagt de grootte van territoria 80-700 hectare (Bron: <https://www.zoogdierveniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter>). Oudere steenmarters en steenmarters in de stad hebben kleinere leefgebieden. Dit komt omdat oudere dieren de betere leefgebieden hebben en de voedselsituatie in de stad relatief gunstig is.

⁴⁵ Brandsma 2024. Onderzoek weidevogelbeheer in het weidevogelreservaat Giethoorn-Wanneperveen 2024.

⁴⁶ Jonge Poerink, B., Dekker, J.J.A., Van der Ende, J.M., Loonstra & Oosterveld, E. 2022. Monitoring pilotproject beheer steenmarters 12 beheergebieden provincie Fryslân – 2021. Ecosensys/asja dekker Dierecologie/Altenburg & Wymenga, Zuurdijk/Arnhem/Veenwouden.

⁴⁷ Jonge Poerink, B., Dekker, J.J.A., Van der Ende, J.M., Loonstra & Oosterveld, E. 2022. Monitoring pilotproject beheer steenmarters 12 beheergebieden provincie Fryslân – 2021. Ecosensys/asja dekker Dierecologie/Altenburg & Wymenga, Zuurdijk/Arnhem/Veenwouden.

⁴⁸ Jonge Poerink, B., Dekker, J.J.A., Van der Ende, J.M., Loonstra & Oosterveld, E. 2022. Monitoring pilotproject beheer steenmarters 12 beheergebieden provincie Fryslân – 2021. Ecosensys/asja dekker Dierecologie/Altenburg & Wymenga, Zuurdijk/Arnhem/Veenwouden.

⁴⁹ Jonge Poerink, B., Dekker, J.J.A., Akkerman, J., Blankestijn, H., Van den Brink, B., Van der Ende, J.M., Loonstra, E. Oosterveld & Van der Eijk, A. 2024. Steenmarterbeheer in Friesland helpt weidevogel. De Levende Natuur 125: 90-95.

⁵⁰ Loonstra A.H.J., Hofmann N., Hönisch B., Melter J., Holy M., Both C. & Belting H. 2024. The effect of different mammalian predator management regimes on the reproductive success of Black-tailed Godwits *Limosa limosa*. *Ardea* 112: 103-112. doi:10.5253/arde.2023.a16

⁵¹ Zie Faunabeheerplan blz. 19

Voor de populatieschattingen in Overijssel wordt gerekend met een gemiddeld leefgebied van 435 hectare per paar.⁵² Voor de berekening wordt 217 hectare per individu gehanteerd. De berekening van 435 hectare per paar komt voort uit het optellen van gemiddelde territoria van een mannetje (150–300 ha) en een vrouwtje (50–150 ha), plus een marge voor overlap en dispersie, zoals beschreven in deze rapporten en literatuur van de Zoogdiervereniging. 217 hectare is per individu bepaald door de berekening: $435/2$.

De weide- en akkervogelgebieden alsmede de aanvalsplan gruttogebieden samen omvat 30.790 hectare en inclusief de buffer van 5 kilometer eromheen bevat het totaal 76.975 hectare.⁵³ Aantal te beheren steenmarters in akker- en weidevogelgebieden + zone 5 kilometer is: $76.975 / 217 =$ **355 stuks steenmarter**.

Gezien de verspreiding van de soort en de huidige ontwikkeling van de populatie is, ondanks het toe te passen beheer, zeker dat de staat van instandhouding van de steenmarter gewaarborgd blijft. Het beheer dat met dit beheerplan mogelijk wordt gemaakt leidt slechts tot een lokale en tijdelijke teruggang in de steenmarterpopulatie in de gebieden waarvoor een vergunning wordt verleend. Hiermee wordt volgens de aanvrager de gunstige staat van instandhouding van steenmarter gewaarborgd.

De aanvrager geeft aan dat het vangen en aansluitend verplaatsen van steenmarters niet als een bevredigend alternatief gezien wordt. Gezien de verspreiding van de steenmarter binnen de provincie, is het zeer aannemelijk dat een gevangen steenmarter in een al bezet territorium zal worden uitgezet. Dit leidt tot een conflict met de aanwezige steenmarters over het territorium, wat er vervolgens toe zal leiden dat één van de steenmarters weggejaagd wordt naar een ander territorium waar opnieuw een conflict ontstaat, of dat de steenmarter door de honger of in het verkeer omkomt. Uiteindelijk resulteert dit in onnodig veel stress en lijden voor gevangen steenmarters en voor de steenmarters die aanwezig zijn in een territorium.

C.1.5 Wettelijk belang van de handeling volgens de aanvraag

De voorgenomen handeling is volgens de aanvraag nodig vanwege het volgende belang:⁵⁴

- in het belang van de bescherming van de fauna.

C.1.6 Vergunning

U vraagt vergunning aan voor steenmarters van het verbod om deze opzettelijk te doden. Daarnaast vraagt u een toestemming voor het gebruik van een kastval,⁵⁵ en van het geweer tussen zonsondergang en zonsopkomst, en voor het gebruik van een geweer met nachtzichtapparatuur.

De vergunning wordt aangevraagd overeenkomstig het vastgestelde en goedgekeurde Faunabeheerplan.

C.1.7 Periode

De vergunning wordt aangevraagd in de periode van 1 augustus tot 1 maart, voor de duur van het Faunabeheerplan. Dat is tot en met 31 december 2029.

⁵² De waarde van 435 hectare per paar steenmarter wordt onderbouwd met gegevens uit ecologische studies en rapporten van Altenburg & Wymenga (A&W). Relevante A&W-rapporten die territoriumgrootte en verspreiding behandelen zijn onder andere:

- A&W-rapport 2236 (2017): Predatieonderzoek weidevogels Overijssel – bevat informatie over steenmartergedrag en verspreiding in relatie tot predatie.
- A&W-rapport 3247C (2020): Predatie van weidevogelnesten door Steenmarter - geeft inzicht in ecologie en mobiliteit van steenmarters in agrarische gebieden.

⁵³ Immers de afstand welke een steenmarter af legt is over het algemeen 3 tot 5 kilometer (Zoogdiervereniging).

⁵⁴ Op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, Ow, en artikel 8.74I, eerste lid onder b. 1° Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

⁵⁵ Artikel 11.72 lid 1 sub. c Bal

C.1.8 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten van belang:

- *Kader Faunabeheerplan 2024–2029* ^{56 57}
- *Faunabeheerplan Overijssel 2025-2029; Deelplan steenmarter 2025-2029.*⁵⁸
- *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028 (november 2024), en Bijlage 1 Uitvoeringsplan.* ⁵⁹

C.1.9 Aanvullende gegevens

Uw aanvraag hebben wij op 13 november 2025 ⁶⁰ ontvangen. Op 30 november 2025 en op 6 januari 2026 en 29 januari 2026 heeft u aanvullende gegevens aangeleverd.⁶¹

C.2 Bevoegdheid

C.2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Omgevingsbesluit.⁶² In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten. De aangevraagde activiteiten vinden plaats op, en de effecten zijn beperkt tot, het grondgebied van Overijssel. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

C.2.2 Procedure

De procedure voor het verlenen van de omgevingsvergunning is uitgevoerd in overeenstemming met paragraaf 16.5.2 van de Omgevingswet. Daarnaast zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

C.3 Toetsingskader

Een omgevingsvergunning kan worden verleend als aan verschillende toetsingskaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven wij kort aan welke toetsingskaders wordt getoetst.

C.3.1 Wettelijke regels

Een omgevingsvergunningaanvraag wordt beoordeeld op basis van de regels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving⁶³ (hierna: Bkl). Bij ons oordeel houden wij tevens rekening met artikel 3.56 van het Bkl. ⁶⁴ Ook de Omgevingsregeling is voor de toetsing relevant.

C.3.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2024.⁶⁵ In hoofdstuk 6 zijn de regels over het faunabeheer vastgelegd.

⁵⁶ Kader Faunabeheerplan 2024–2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

⁵⁷ Kenmerk: Z2024-00004784 en D2024-00038468

⁵⁸ Ons kenmerk : Z2025-00008835; D2025-00053332.

⁵⁹ Zie: <https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/Ingekomen%20stukken/996722>

⁶⁰ Kenmerk: Z2025-00008835; D2025-00053333

⁶¹ Kenmerk: Z2025-00008835; D2025-00056199 en D2026-00001830 en D2026-00006404.

⁶² Art. 4.6, eerste lid onder e in samenhang met art. 4.12 tweede en derde lid, van het Omgevingsbesluit.

⁶³ Art. 8.74j, 8.74k en 8.74l van het Bkl.

⁶⁴ Onverminderd de bij dit besluit voor taken en bevoegdheden op het gebied van de natuurbescherming en het beheer van natuurgebieden gestelde regels, houdt een bestuursorgaan bij de uitoefening daarvan rekening met de economische, sociale en culturele belangen, en met de regionale en lokale bijzonderheden.

⁶⁵ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR706717/1>

In ons *Kader Faunabeheerplan 2019-2024* ⁶⁶ zijn tevens per soort beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van schadebeheer en bestrijding vastgelegd. In ons *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* staat op bladzijde 17 het volgende over de beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van de steenmarter:

Aanwezigheid diersoort:

- Status: beschermd e.d. ; populatiebeheer; schadebestrijding; jacht
- Verspreiding binnen Nederland (gegevens: historie en nu; gedurende het jaar)
- Op landsniveau: staat van instandhouding
- Op provinciaal niveau: Verspreiding binnen Overijssel (op kaart met WBE-grenzen) (gegevens: historie en nu; gedurende het jaar), staat van instandhouding
- Belang voor Overijssel (N2000; NNN; anders) (beleid)

Doel beheer:

- Beoogd effect / resultaat in 2029 (gewenste stand)
- Onderbouwing noodzaak duurzaam beheer en schadebestrijding diersoort
- Ingezette middelen per gewas
- Schade per WBE, soort schade en belang (historie en nu)
- Aantallen gedode dieren (historie en nu; gedurende het jaar)
- Effectiviteit ingezette middelen (afgelopen 5 jaar) inclusief huidige stand

Benodigde middelen en maatregelen:

- Beschrijving welke middelen ingezet worden (met plaats en tijd)
- Beschrijving waarom deze middelen ingezet worden (effectiviteit en noodzaak)
- Beschrijving hoe effectiviteit bepaald wordt
- Aan te vragen ontheffingen(en)
- Benodigde vergunning(en) Natura 2000
- Gewenste opdrachten
- Inzet (per WBE)
- Relevantie van de jacht voor populatiebeheer en schadebestrijding

⁶⁶ Kader Faunabeheerplan 2024–2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

D. TOETSING

D.1 Inhoudelijke beoordeling

D.1.1 Uitgangspunten

U vraagt een vergunning aan van de verboden tot het opzettelijk vangen en doden van steenmarters. De steenmarters worden gevangen met een kastval en gedood met behulp van het geweer tussen zonsopkomst en zonsondergang en tussen zonsondergang en zonsopgang. Daarbij is volgens u het gebruik van het geweer met nachtzichtapparatuur noodzakelijk.

De handeling wordt aangevraagd ter voorkoming van het wettelijk belang: schade aan fauna. Het betreft dan de voor predatie kwetsbare bodembroedende vogels, te weten: weidevogels en akkervogels.

De vergunning wordt aangevraagd op gronden gelegen binnen de aangewezen 'weide- en akkervogelgebieden' en de 'aanvalsplan gruttogebieden' in de provincie Overijssel, met een bufferzone van vijf kilometer daaromheen.⁶⁷ (zie kaart Bijlage II)

U vraagt de vergunning aan van 1 augustus tot 1 maart, voor de duur van het faunabeheerplan. Het Faunabeheerplan loopt tot en met 31 december 2029.

Ecologie steenmarter (bron: zoogdierenvereniging)⁶⁸

De steenmarter (*Martes foina*) is een zoogdier uit de familie van de marterachtigen. De steenmarter is qua formaat als een huiskat maar met veel kortere poten. In Nederland komt ook de boommarter voor waar verwarring mee kan optreden. De steenmarter komt door zijn grote aanpassingsvermogen in vrijwel alle biotopen voor.

Uiterlijk

De steenmarter heeft ongeveer het formaat van een slanke kat. De vacht is asgrijs tot grijsbruin met een (grijs)witte ondervacht (ook wel wolhaar genoemd). De bef is wit of roomachtig en loopt vaak door tot op de poten. Jonge steenmarters zijn eerst grijs-wit, daarna blauwachtig van kleur. De oren zijn klein en kort behaard, de ogen zijn donker en hij heeft een kleine snuit met roze neus en donkere snorharen. De poten zijn kort en elke voet heeft vijf tenen met scherpe nagels en zoelkussentjes. De staart is rond, lang behaard en wollig.

Steen- en boommarter zijn ongeveer even groot. Ook de behendigheid, souplesse en klimvaardigheid hebben ze gemeen. Zelfs de samenstelling van het voedsel vertoont veel overeenkomst. Het belangrijkste verschil in het uiterlijk is de kleur van de ondervacht: licht bij de steenmarter, en donker bij de boommarter.

De steenmarter wordt vaak een cultuurvolger genoemd. Op veel plaatsen lijkt hij gebonden aan bebouwde gebieden en cultuurlandschappen. De soort komt door zijn grote aanpassingsvermogen echter in vrijwel alle biotopen voor. Voedsel en dekking zijn bepalend voor de habitatkeuze van de steenmarter.

Afmetingen

Lengte kop-romp: mannetje 40-52 cm, vrouwtje 37-48 cm lengte staart: mannetjes: 22-28 cm, vrouwtjes 21-26 cm. gewicht: mannetjes 1400-2100 gram, vrouwtjes 900-1700 gram

Leefgebied en verspreiding

Het verspreidingsgebied van de steenmarter omvat een groot deel van Europa. In IJsland, Groot-Brittannië en Ierland, Noorwegen, Zweden, Finland en het noorden van Rusland komt hij niet voor. In Nederland kwam de steenmarter vroeger bijna overal voor. In het begin van de tweede helft van de vorige eeuw was het areaal van de steenmarter teruggedrongen tot oostelijk Nederland en Zuid-Limburg. De laatste decennia is zijn areaal weer sterk uitgebreid.

De steenmarter dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. Het dier komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden (de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij

⁶⁷ Uit het Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028 (november 2024), en uit Bijlage 1 Uitvoeringsplan. Zie: <https://overijssel.notubiz.nl/modules/1/Ingekomen%20stukken/996722>

⁶⁸ <https://www.zoogdierenvereniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter>

heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt.

Leefwijze en voedsel

De steenmarter is een nachtdier dat van zonsondergang tot zonsopgang actief is. In de zomermaanden is hij soms ook 's ochtends vroeg op pad. Per nacht kan een steenmarter wel 10-15 km afleggen, maar meestal legt een mannetje 5 km af en een vrouwtje 3 km. Bij koud of stormachtig weer verlaat hij soms dagenlang zijn rustplek niet, terwijl regen geen belemmering voor hem vormt. De steenmarter beweegt zich galopperend voort, kan goed klimmen en hij kan sprongen maken van anderhalve meter. Hoewel hij kan zwemmen, probeert hij dat te vermijden.

De steenmarter eet zowel plantaardig als dierlijk voedsel. Hij heeft een veelzijdig menu. Hij eet o.a. muizen, ratten, egels, jonge konijnen, vogels, eieren, kevers, rupsen, kikkers en regenwormen. Ook eet hij, vooral tussen juli en december, veel vruchten en bessen, zoals bramen, bessen van vogelkers en zwarte nachtschade, appels, peren en kersen. In de winter eet hij ook wel spitsmuizen. Steenmarters eten ook menselijk voedsel, zoals brood. Befaamd is zijn voorliefde voor eieren (van kip, eend, fazant), die hij verslept naar een rustig plekje. In de buurt van de schuilplaats van de steenmarter zijn soms kleine voedselvoorraden te vinden. Deze zijn vaak onbedekt en zijn te vinden bij hooibergen, in schuurtjes of op zolders of in nissen en spleten van grotten en steengroeven. Steenmarters maken veelal geen echt nest; meer een schuilplaats in een kier of nis met voorhanden zijnde materiaal.

Territorium en verblijfplaats

Zowel het mannetje als het vrouwtje van de steenmarter hebben een eigen territorium en leven solitair. Het territorium van een mannetje overlapt dat van meerdere vrouwtjes. De grootte hangt af van de kwaliteit van het gebied waar de marter leeft. In Nederland bedraagt de grootte 80-700 hectare. Oudere steenmarters en steenmarters in de stad hebben kleinere leefgebieden. Dit komt omdat oudere dieren de betere leefgebieden hebben en dieren in de stad een gunstiger voedselsituatie hebben.

De grenzen van een territorium worden gemarkeerd met urine en met geurstof uit kliertjes in de voetkussentjes van de achterpoten (ook geurklieren bij mondhoeken en anus). Indringers die zich hierdoor niet laten tegenhouden, worden met heftige gevechten en geschreeuw verjaagd. Deze botsingen vinden vaak in augustus, september en oktober plaats, wanneer jonge dieren hun eigen territorium moeten zien te veroveren.

De steenmarter heeft binnen zijn leefgebied soms wel tientallen schuilplaatsen, die hij echter niet allemaal even frequent gebruikt. Dit kunnen bijvoorbeeld boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen, zolders of kruipruimtes zijn. Maar ook spouwmuur of ruimten onder de dakbedekkingen. De steenmarter kan al door openingen van 5-6 cm kruipen om bij een schuilplaats te komen.

Voortplanting en leeftijd

De paartijd (ook wel ranstijd genoemd) van de steenmarter, loopt van juni tot augustus. De mannetjes leveren dan onder luid gekrijs en geblaas gevechten om vrouwtjes te veroveren. Het vrouwtje is ongeveer 10 dagen loops en wordt soms door meerdere mannetjes gedekt. In deze periode ruiken de steenmarters zeer sterk en zo kunnen de verschillende geslachten elkaar gemakkelijk vinden.

Na een verlengde draagtijd van 9 maanden (na de bevruchting deelt de eicel zich een aantal maal en gaat dan in een rustfase; pas rond januari nestelt de eicel zich in de baarmoeder en vanaf eind februari - maart ontwikkelt het embryo zich verder), worden in maart of april 1-4 jongen geboren.

De moeder blijft de eerste nachten na de geboorte meestal bij de jongen. Daarna gaat ze korte periodes naar buiten. Deze periodes worden geleidelijk steeds langer. De vader bemoeit zich helemaal niet met de opvoeding van zijn kroost.⁶⁹

De jongen zijn bij de geboorte ongeveer 10 cm groot, hebben een grijs-witte vacht en hun ogen gaan pas na 5 weken open. Ze worden 2 maanden gezoogd en vanaf 6 weken krijgen ze ook vast voedsel.

⁶⁹ <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=18449#:~:text=Nature%20Today%20%7C%20Steenmarterkalender%20maart:%20de%20jongen%20worden%20geboren>

Na ongeveer 3 maanden zijn de jongen zelfstandig en dan leren ze onder leiding van de moeder de omgeving kennen. De geurklieren in de voetzolen van de moeder, maken het mogelijk voor de jongen om de moeder te volgen over de marterpaden. In de nazomer zoeken de jongen een eigen territorium.

Uit onderzoek van Jonge Poerink en Dekker uit 2020 blijkt dat de gezenderde steenmarters overdag rustten in dorpen en gebouwen op boerenerven, 's nachts het leefgebied bestrijken.⁷⁰ De grenzen van een territorium worden gemarkeerd met urine en met geurstof uit kliertjes in de voetskussentjes van de achterpoten (ook geurklieren bij mondhoeken en anus). Indringers die zich hierdoor niet laten tegenhouden, worden met heftige gevechten en geschreeuw verjaagd. Deze botsingen vinden vaak in augustus, september en oktober plaats, wanneer jonge dieren hun eigen territorium moeten zien te veroveren.⁷¹

Steenmarters kunnen ruim 10 jaar oud worden. In gevangenschap zelfs 18 jaar.

Onderscheid steenmarter en boommarter

De steenmarter en de boommarter lijken uiterlijk erg op elkaar en beide soorten worden daardoor regelmatig door elkaar gehaald. De beschrijvingen van beide marters in zoogdiergidsen zijn vaak nogal summier en gaan er nauwelijks op in dat de verschillen tussen beide soorten klein zijn en dat kenmerken elkaar overlappen.

Dat geldt vooral voor de kleur en de vorm van de keelvlak, die volgens de meeste gidsen een duidelijk onderscheidend kenmerk zou moeten zijn. De keelvlak van een steenmarter is meestal lichter gekleurd en over de poten als een 'vork' in tweeën gedeeld, terwijl de keelvlak van een boommarter in typische gevallen geliger en meer gevlekt (maar zonder 'vork') is. Er is echter zoveel variatie in vorm en kleur van de keelvlak bij beide soorten, dat dit in veel gevallen geen betrouwbaar kenmerk is. Er komen boommarters voor met een geel-witte bef en steenmarters met een gelige bef.

Wat zijn dan wel betrouwbare kenmerken? In elk geval is het zo dat er een goed beeld van de marter moet zijn om een onderscheid te kunnen maken. Een marter die de weg over schiet is moeilijk met zekerheid te benoemen. Maar bij een dode marter (bijvoorbeeld een verkeersslachtoffer), dan is meestal wel te bepalen om welke marter het gaat. Ook als er een marter op een (wild)camera staat is determinatie in veel gevallen wel mogelijk door een combinatie van kenmerken te bekijken.

Daarnaast heeft de kop van beide marters een aantal goede onderscheidende kenmerken. De snuit van een boommarter is slanker dan die van de steenmarter. De boommarter heeft verhoudingsgewijs vrij grote oren. Bij de steenmarter zijn de oren een stuk kleiner en zijn deze meer zijdelings op de kop geplaatst dan bij de boommarter. De neus van de steenmarter is vleeskleurig, terwijl die van een volwassen boommarter bijna zwart is (die van een jonge boommarter kan wel lichter van kleur zijn). Ook aan de poten zijn een aantal verschillen zichtbaar. Over het algemeen zijn de voetzolen van een boommarter veel meer behaard dan die van een steenmarter, maar de mate van beharing varieert per seizoen. Dit is dus geen betrouwbaar kenmerk. Wel betrouwbaar is dat de achtervoet van de boommarter langer is dan die van de steenmarter en dat bij een steenmarter de eeltkussentjes van de voorpoten veel groter zijn dan bij een boommarter.

⁷⁰ Jonge Poerink, B., J.J.A. Dekker & E. Oosterveld, 2020. Monitoring pilot project beheer steenmarters 6 beheergebieden provincie Fryslân – 2020. (blz. 65)

⁷¹ www.zoogdiervereniging.nl

Figuur 1 afbeelding van een steenmarter

Figuur 2 afbeelding van een boommarter

Er wordt vaak gedacht dat het type gebied waarin het dier gezien wordt als onderscheidend kenmerk kan dienen: een marter in het bos is per definitie een boommarter en in de bebouwde kom is iedere marter automatisch een steenmarter. Helaas is het type gebied waarin een marter wordt gezien niet bruikbaar bij de determinatie doordat de typen leefgebieden elkaar overlappen. Steenmarters hebben wel een voorkeur voor open landschappen en terreinen in de bebouwde kom, maar komen ook in bossen voor en hebben soms zelfs verblijfplaatsen in bomen. Boommarters hebben in principe een voorkeur voor bosachtige gebieden, maar komen ook in open landschappen en (aan de rand van) de bebouwde kom voor en hebben soms verblijfplaatsen in gebouwen.

In grote lijnen komt het er dus op aan om bij het waarnemen van een marter zoveel mogelijk kenmerken waar te nemen en dan tot een goede determinatie te komen.

D.1.2 Toetsing noodzaak vergunning

Omdat verbodsbepalingen van de omgevingswet worden overtreden ('het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren') zijn wij van mening dat een vergunning voor de middelen, methoden en handelingen in de vergunningaanvraag en het Faunabeheerplan noodzakelijk is.

D.1.3 Toetsing aan het wettelijk belang schade aan wilde fauna

De voorgenomen activiteiten zijn volgens de aanvraag nodig *in het belang van de bescherming van de wilde fauna*.⁷² 'Wilde fauna' is in dit specifieke geval kwetsbare weidevogels.

De steenmarter predeert op het broedsel van vogels die op de bodem broeden. In het Sovon rapport Boerenland Vogelbalans 2020 (blz. 24)⁷³ is aangegeven dat op percelen waar nesten worden beschermd tegen landbouwwerkzaamheden predatie vrijwel altijd de belangrijkste oorzaak van nestverlies is. Van steenmarters is bekend dat zij weidevogels prederen. Het kan zowel gaan om predatie van broedsel in nesten, als predatie van kuikens.

De populatie weidevogels zoals bijvoorbeeld Kievit, Grutto, Watersnip en Wulp, staat in Nederland en Overijssel onder druk.⁷⁴ Een aantal gebieden in met name Noordwest-Overijssel behoren tot de

⁷² Art. 8.74I lid 1 sub b onder 1° Bkl

⁷³ https://stats.sovon.nl/static/publicaties/boerenlandvogelbalans_2020.pdf

⁷⁴ Boerenland vogelbalans 2020 (blz. 13)

belangrijkste weidevogelgebieden van Nederland⁷⁵. Overijssel is met name belangrijk voor Kievit, Grutto, Watersnip en Wulp⁷⁶.

Door de makkelijke bereikbaarheid van hun nesten zijn groundbroeders, zoals steltlopers kwetsbaar voor predatie en veel van deze populaties worden dan ook gelimiteerd door hun predatoren.⁷⁷

De predatiedruk in de aangewezen weidevogelgebieden is hoog, dat wil zeggen dat er een predatie van meer dan 30% van de weidevogelnesten is, en de steenmarter speelt daarin, naast de vos, een belangrijke rol met ca. 25% aandeel in de predatie. De steenmarter is daarmee te kwalificeren als een dominante predator. Door het vangen van steenmarters met kastvallen en daarna doden met het geweer in en om aangewezen weidevogelgebieden, wordt de kwetsbare fauna (weidevogels) beschermd.

In het *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* staat dat de steenmarter onder randvoorwaarden opgenomen moet worden in een Faunabeheerplan.⁷⁸ Het Faunabeheerplan geeft aan dat de kwetsbare populatie weide- en akkervogels dalende zijn en kwetsbaar, en daarmee gevoelig voor predatie. Om deze reden is er noodzaak voor de inzet van de vergunning in de door de provincie aangewezen weide- en akkervogelgebieden, gelegen binnen de provinciegrenzen. Deze gebieden zijn aangewezen in het provinciale 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028' en uitgewerkt de bijhorende bijlage.⁷⁹

Het Faunabeheerplan 'Overijssel Deelplan steenmarter 2025 – 2029' geeft ook dat het uitgangspunt is dat in deze gebieden en een zone van 5 kilometer daaromheen het vangen en doden van steenmarters met behulp een kastval en geweer mogelijk gemaakt moet worden.

De aangewezen weide- en akkervogelgebieden waar steenmarters gedood mogen worden zijn beschreven in de tabel in bijlage I van deze vergunning. Een kaartbeeld met alle weide- en akkervogelgebieden en de zone van 5 kilometer eromheen staat in bijlage II van deze vergunning.⁸⁰

Weide- en akkervogels en het provinciale beleid

De afgelopen decennia zijn de aantallen weidevogels in ons land flink afgenomen. Met name de laatste jaren is voor een aantal soorten een versnelling in de afname zichtbaar.^{81 82}

De ontwikkeling van de weidevogelstand in Overijssel is grotendeels vergelijkbaar met de landelijke ontwikkeling. Het Overijssels weidevogelmeetnet (32 meetnethokken van ca. 50-75 ha) geeft aan dat sinds 1994 de populaties van vrijwel alle weidevogels sterk zijn gedaald.⁸³ Dit blijkt ook uit de periodieke inventarisaties van de weidevogelgebieden, die in een cyclus van 6 jaar worden uitgevoerd. De laatste jaren lijkt op basis van het provinciale weidevogelmeetnet de afname iets af te vlakken (grutto, kievit, wulp en scholekster) en lijkt de tureluur zich te herstellen. Dit laatste heeft mogelijk te maken met de sterke toename van plas-drassen van de laatste jaren, die een sterk aantrekkende werking hebben op weidevogels en met name op de tureluur.⁸⁴

⁷⁵ Brandsma 2002 en 2018, resp De Levende Natuur nr. 103 en nr 249.

⁷⁶ Teunissen & van Paassen Sovon Weidevogelbalans 2013

⁷⁷ Kämmerle & Storch 2019 Predation, predator control and grouse populations

⁷⁸ Kader Faunabeheerplan 2024–2029 (blz. 20), versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

⁷⁹ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024, en Bijlage 1. Uitvoeringsplan

⁸⁰ Deze kaart staat op internet ook op de Atlas van Overijssel. Daar kan tot op perceelsniveau ingezoomd worden.

⁸¹ Trend van boerenlandvogels, 1915-2023, CBS, 6 mei 2024 <https://www.clo.nl/indicatoren/nl147915-trend-van-boerenlandvogels-1915-2023>

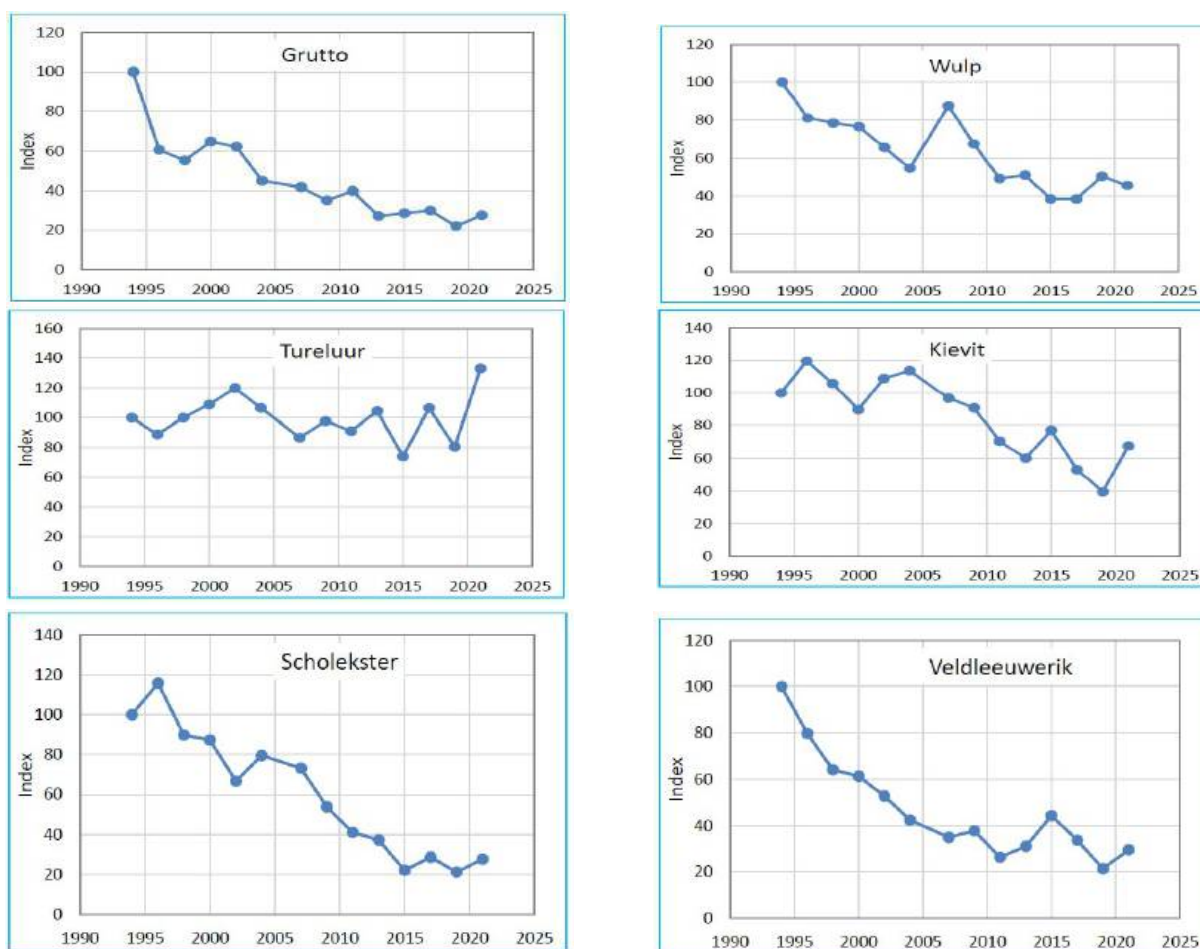
⁸² Nestsucces broedvogels van open boerenland gedaald, CBS, 26 april 2021 <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/17/nestsucces-broedvogels-van-open-boerenland-gedaald>

⁸³ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 9)

⁸⁴ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 9)

Zie de grafieken hieronder voor een weergave van de ontwikkelingen.

Fig. Weidevogelmeetnet Overijssel (Sovon 2021); in Actieplan weide- en akkervogels Overijssel.⁸⁵

Een aantal gebieden in met name Noordwest-Overijssel behoren tot de belangrijkste weidevogelgebieden van Nederland.⁸⁶ Overijssel is met name belangrijk voor kievit, grutto, watersnip en wulp.⁸⁷ Noordwest-Overijssel was ooit het bolwerk van de wulp in Nederland, maar aantallen zijn sinds 1990 met 40% afgenomen.⁸⁸ Door de makkelijke bereikbaarheid van hun nesten zijn grondbroeders, zoals steltlopers kwetsbaar voor predatie en veel van deze populaties worden dan ook gelimiteerd door hun predatoren.⁸⁹

In het 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028' staat aangegeven dat de provincie verantwoordelijk is voor het Natuurbeleid, waaronder het weidevogelbeleid. De provincie stuurt op een samenhangend en effectief beheer, en in nauw overleg met de drie collectieven voor agrarisch natuurbeheer.⁹⁰ De collectieven coördineren en geven lokaal invulling aan de uitvoering van het agrarisch weidevogelbeheer. Doel van het actieplan is minimaal behoud van de huidige weidevogelstand. Het plan richt zich op de uitvoering.

⁸⁵ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024. (blz. 9 en 10)

⁸⁶ Brandsma 2002 en 2018, resp De Levende Natuur nr. 103 en nr 249.

⁸⁷ Brandsma 2002 De Levende Natuur nr. 103; Teunissen & van Paassen Sovon Weidevogelbalans 2013

⁸⁸ Gerritsen G. J. (2018). Wulp *Numenius arquata*. In: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018, Vogelatlas van Nederland

⁸⁹ Oosterveld 2011. Predatieproblematiek weidevogels Fryslân, A&W rapport 1548. En, Kämmerle & Storch 2019 Predation, predator control and grouse populations;

⁹⁰ Coöperatieve Agrarische Natuur Collectief Noordwest Overijssel U.A., Coöperatieve Agrarisch Natuur Collectief Midden Overijssel U.A. en Gebiedscollectief Noordoost Twente

Volgens het natuurbeleid van de provincie richt het weidevogelbeheer van de provincie zich in Overijssel specifiek op de beste weidevogel- en akkervogelgebieden die in het 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel'⁹¹ zijn gedefinieerd en begrensd als:

1. Weidevogelreservaten/particulier natuurbeheer: 985 ha.
2. Agrarisch natuurbeheer:
 - a. Open grasland kritische weidevogels (grutto, tureluur, wulp).
 - b. Open grasland niet kritische weidevogels (kievit, scholekster).
 - c. Open akkergebied Weidevogelbeheer niet kritische soorten (veldleeuwerik, gele kwikstaart en kievit)

In deze gebieden zijn subsidies mogelijk voor weidevogelbeheer (ANLb). In het Natuurbeheerplan zijn richtlijnen opgenomen voor de uitvoering van het beheer met als doel de beschikbare middelen voor weidevogels zo effectief mogelijk in te zetten.⁹²

Op dit moment is circa 885 ha. *weidevogelreservaat* gerealiseerd, en ligt circa 1.900 ha. Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) onder zwaar beheer (rustperiode, plas-dras).⁹³

Groot knelpunt is volgens het 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel' dat de predatiedruk in veel weidevogelgebieden, ook in gebieden met relatief veel zwaar beheer, erg hoog is. Belangrijkste predatoren zijn vos, steenmarter en zwarte kraai. Dit leidt tot een veel te lage reproductie (aantal paren dat kuikens grootbrengt), waardoor de weidevogelstand blijft afnemen. Voor behoud en versterking van de weidevogelstand moet de reproductie aanzienlijk worden verhoogd.⁹⁴

De uitvoering van het weidevogelbeheer ligt bij de Agrarische natuurcollectieven en terreinbeheerders (natuurbeheerorganisaties, particulier natuurbeheer). Zij maken afspraken met de deelnemende boeren over het beheer en leggen dit vast in beheercontracten. Het predatorenbeheer (schadebestrijding weide- en akkervogels) wordt onder regie van de Faunabeheereenheid (FBE) door de Wildbeheereenheden (WBE's) uitgevoerd.⁹⁵

De provincie stuurt op kwaliteit, faciliteert, stimuleert en bewaakt het tempo van uitvoering. Op basis van monitoring van de resultaten vindt regelmatig overleg plaats met de uitvoerende partijen over de voortgang. Het realiseren van de beoogde doelen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen.⁹⁶

In het Actieplan weide- en akkervogels 2024-2028 wordt specifiek uitwerking gegeven aan de extra opgaven voor weidevogels:

- De Aanvalsplan grutto-gebieden: gebieden met ca. 1000 ha optimaal weidevogelbeheer
- De Vogel- en Habitatrichtlijn-opgaven voor open grasland (kernsoort grutto).

De provincie wil in *weidevogel natuurrezervaten* en de *opengraslandgebieden met agrarisch natuurbeheer* faciliterend beleid voeren ten aanzien van behoud en ontwikkeling van populaties van kwetsbare diersoorten, eventueel ten koste van de steenmarter. Het Actieplan weide- en akkervogels 2024-2028 geeft aan dat de steenmarter zich in een goede staat van instandhouding bevindt, en de wet biedt de mogelijkheid om een algemeen voorkomende soort te bestrijden ten faveure van een zeldzamere soort. Hieraan zou uitvoering kunnen worden gegeven met een beschikking Omgevingswet – vergunning flora- en fauna-activiteiten om de steenmarter te bestrijden.⁹⁷

⁹¹ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (zie fig. 3 van het Actieplan)

⁹² Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁹³ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁹⁴ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁹⁵ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁹⁶ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

⁹⁷ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 21)

Predatie op weidevogels is een natuurlijk proces, maar kan schade aan fauna veroorzaken, zoals bedoeld in artikel 8.74l. lid 1.b.1 van het Bal. De steenmarter eet eieren en kuikens van weidevogels. Dit heeft een negatieve invloed op de populatieomvang van weidevogels. Predatie door steenmarters bedreigt het vóórkomen van weidevogels in een gebied.

Predatie onderzoeken 2016-2017, 2021 en 1987-2025

In paragraaf C. 1.3 van deze vergunning is door de aanvrager uitgebreid beschreven welke wetenschappelijke predatie onderzoeken waar en wanneer plaatsgevonden hebben. Ook staat in die onderzoeken beschreven wat de uitkomsten en conclusies van die onderzoeken zijn. Wij kunnen instemmen met de methodiek die in de onderzoeken gebruikt is. Wij kunnen ook instemmen met de conclusies die de aanvrager geeft op basis van de onderzoeken:

- Als vuistregel in het weidevogelbeheer wordt aangenomen dat ongeveer **50-60% uitkomstsucces** nodig is om de populatie op lange termijn in stand te houden. Een studie van Oosterveld *et al.* (A&W rapport 2236 2017) geeft aan dat het uitkomstsucces van weidevogels in Overijssel ruim onvoldoende is om populaties op de langere termijn te behouden, namelijk 30-40% uitkomstsucces. In het pilot-onderzoek in de Soarremoarepolder in Friesland wordt zelfs gesteld **dat 70% broedsucces** nodig is zodat de reproductie van de weide en akkervogels gegarandeerd is (pilot-onderzoek in de Soarremoarepolder in Friesland).⁹⁸
- Onderzoek bevestigt dat predatie de belangrijkste oorzaak is van nestverlies bij weidevogels in Noordwest-Overijssel, met een aandeel van circa 65%. De vos is de dominante predator (ongeveer 60%), gevolgd door de steenmarter (circa 25%). Deze cijfers onderstrepen het belang van een integraal predatiebeheer, waarin zowel habitatmaatregelen als gerichte bestrijding van predatoren een rol spelen. De tijdelijke beperkingen in vossenbestrijding door Covid-maatregelen tonen bovendien aan dat continuïteit in beheer cruciaal is om predatiedruk te beperken.
- De toename van de steenmarter en de toenemende predatiedruk van de steenmarter op weidevogelnesten en -kuikens staat niet op zichzelf in Overijssel. Ook in de weidevogelgebieden in Friesland en Groningen speelt predatie door de steenmarter een steeds grotere rol. Het terugbrengen van de steenmarterpopulatie heeft in Friesland bijgedragen aan verhoging van het broedsucces van de weidevogels in deze gebieden. In een groot Duits weidevogelgebied (Dümmersee) worden meerdere predatoren kort gehouden. Dit heeft geleid tot een veel hogere reproductie (percentage vliegvlugge kuikens) van de grutto.

In september 2025 is het wetenschappelijke rapport 'Onderzoek weidevogelbeheer in het weidevogelreservaat Giethoorn-Wanneperveen 2025'⁹⁹ uitgekomen. De resultaten uit het onderzoek tonen aan dat het terugbrengen van de steenmarterpopulatie noodzakelijk is voor het verhogen van het broedsucces van de weidevogels. Het onderzoek geeft aan dat:

"Sinds 1987 is onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling en het effect van het beheer op de weidevogelstand in het weidevogelreservaat Giethoorn-Wanneperveen. In dit weidevogelgebied komen vrijwel alle soorten weidevogels nog voor. De dichtheden van watersnip, slobbeend en zomertaling zijn landelijk gezien zeer hoog. Vanaf 1987 tot 1994 namen vrijwel alle soorten toe.

Vanaf circa 1995 liep de weidevogelstand (van vrijwel alle soorten) sterk terug. Hoofdoorzaak van de afname in deze periode is de zware predatie van legsels en vooral van kuikens door de vos. Het lage broedsucces en de aanwezigheid van vossen in deze gebieden leidden daarnaast waarschijnlijk tot het niet of in veel lagere aantallen vestigen van weidevogels. Vanaf 1997 wordt onder andere met behulp van een lichtbak op de vos gejaagd.

⁹⁸ Pilot-onderzoek in de Soarremoarepolder in Friesland

⁹⁹ Brandsma, O.H., *Onderzoek weidevogelbeheer in het weidevogelreservaat Giethoorn-Wanneperveen 2025*, september 2025.

Na het kort houden van de vos nam vanaf 2003 de weidevogelstand weer toe. Vrijwel alle soorten hebben zich hersteld. Alleen de stand van de grutto was nog niet op het oude niveau, maar groeide tot 2023 gestaag verder. Tot voor kort (2021) was het weidevogelbeheer in het reservaat succesvol met een groei van de populatie.

De laatste jaren loopt de stand van kievit, grutto, tureluur, slobend en inmiddels ook van watersnip, zomertaling en graspieper terug door de toenemende predatiedruk. De predatiedruk op nesten was in 2023 hoog (legsels grutto 65 %; legsels kievit 36 %) en in 2024 (legsels grutto 71 %; legsels kievit 65 %) en 2025 zeer hoog (legsels grutto 70 %; legsels kievit 74 %). De recente predatie lijkt hoofdzakelijk te worden veroorzaakt door de steenmarter (op basis aangevreten nesten en patroon). Gebieden worden niet in enkele nachten leeg geveegd zoals bij de vos, maar gaandeweg verdwijnen de meeste nesten. Onderzoek met camera's bij nesten in 2025 bevestigt de grote rol van de steenmarter bij predatie van nesten (Van den Brandhof 2025, in voorbereiding).

Tot voor kort was de reproductie (paren met vliegvlugge kuikens) van grutto, kievit, tureluur en wulp (ruim) voldoende voor handhaving en groei van de populatie. De laatste jaren is de reproductie sterk gedaald. In 2024 was de reproductie voor kievit, tureluur en wulp onvoldoende en mogelijk alleen voor de grutto nog net voldoende voor handhaving van de populatie. In 2025 was de reproductie van grutto (0,17; vereist 0,65), kievit (0,16; vereist 0,9), tureluur (0,18; vereist 0,8) en wulp (0,14; vereist 0,4) dramatisch gedaald en bij lange na niet toereikend voor handhaving van de populatie."

Conclusie

Gezien het bovenstaande wordt voldaan aan de wettelijke eis dat het belang in het geding is van schade aan wilde fauna. In dit geval is de wilde fauna kwetsbare bodembroeders zoals weidevogels en akkervogels.

D.1.4 Toetsing treffen van andere bevredigende oplossing

In het Bkl staat dat een activiteit alleen kan worden toegestaan indien: *er geen andere bevredigende oplossing bestaat*. In het *Kader Faunabeheerplan 2024-2029* staat dat de aanvrager moet motiveren waarom de voorgestelde maatregelen de meest geschikte zijn, en maatregelen in een lagere preventietrap niet voldoende zijn om het doel te halen.¹⁰⁰

De aanvrager geeft aan dat het weren van steenmarters, bijvoorbeeld door middel van fijnmazige elektrische rasters, lokaal wordt toegepast in de gebieden. Vanwege de relatief hoge kosten en de praktische inspanningen die dit vergt is het niet haalbaar om een zeer groot gebied van rasters te voorzien en deze rasters vervolgens te onderhouden. Elektrisch afrasteren kan zeer effectief te zijn, maar wordt alleen haalbaar geacht voor het beschermen van zeer lokale hotspots.¹⁰¹

In de Faunaschadepreventiekit voor de steenmarter van BIJ12-Faunafonds¹⁰² staan preventieve middelen opgesomd die genomen kunnen worden ter bestrijding van schade door steenmarters. Voorbeelden zijn gaasraster en elektrisch draadraster. Het treffen van preventieve maatregelen, zoals het plaatsen van afrastering langs wegen en percelen met kwetsbare bodembroeders is vanwege de rondtrekkende aard van steenmarters praktisch gezien niet overal toepasbaar of effectief. Mede gelet op de kosten kunnen rasters gezien de grote oppervlakten en de grote lengte van de percelen (totaal oppervlakte aangewezen weidevogelgebieden is bijna 30.000 hectare, percelen variëren in lengte van enkele honderden meters tot een kilometer)¹⁰³, niet als bevredigende alternatieven worden beschouwd.¹⁰⁴ Bovendien beperkt de

¹⁰⁰ Kader Faunabeheerplan 2024-2029, versie 2023 02 14, 21 maart 2023 (blz. 4)

¹⁰¹ Faunabeheerplan Overijssel 2024-2029 (blz. 159, 160)

¹⁰² <https://www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/schade-voorkomen/marterachtigen/>

¹⁰³ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 16)

¹⁰⁴ Een elektrisch draadraster kan worden gebruikt ter bescherming van landbouwhuisdieren, voornamelijk pluimvee en weidevogels. Vanwege de hoge kosten van deze maatregel is deze het best toe te passen op kleinere percelen en vaste percelen, bijvoorbeeld rondom een uitloopgebied van kippen. De plaatsing van een elektrisch draadraster

plaatsing van rasters de mogelijkheid tot uitwisseling van andere dieren tussen de verschillende kerngebieden in Overijssel. Dit laatste is in strijd met de doelstellingen voor het Nationaal Natuurnetwerk om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken.

In specifieke individuele gevallen kan het plaatsen van een afrastering een oplossing bieden bij het tegengaan van predatie op bodembroedende vogels. Echter gezien de oppervlakte van weidevogel en akkervogelgebieden Overijssel is het afrasteren van die percelen onwenselijk.

In het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021* staat dat specifieke concentraties met weidevogels eventueel met stroomdraden tegen predatoren uitgerasterd kunnen worden. Dit is echter alleen uitvoerbaar op kleine schaal, en als een groep vrijwilligers bereid is het raster te plaatsen en in de gaten houdt of de stroomvoorziening goed werkt, en regelmatig het gras onder het raster maait. Deze maatregel is niet breed uitrolbaar in weidevogelgebieden.¹⁰⁵

In het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028* staat dat:

De Overijsselse collectieven hebben 2 POP-subsidies Niet Productieve Investerings (NPI) aangevraagd (totaal € 1.7 miljoen van landelijk beschikbaar budget van € 9 miljoen). Met deze subsidies hebben zij het leefgebied van weidevogels verbeterd door o.a. realisatie van een groot aantal plas-drassen, het verwijderen van bomen en bosjes, het lokaal uitrasteren van percelen tegen de vos en de aanschaf van drones.¹⁰⁶

Om de NPI-aanvraag van de Collectieven mogelijk te maken, heeft de provincie hierin gefaciliteerd door een half miljoen voor te financieren en een klein deel van de niet subsidiabele kosten (€ 1.2 ton) voor haar rekening te nemen. Daarnaast zijn met steun van de provincie, vossenvallen aangeschaft om de predatiedruk verder te beperken en de samenwerking bij predatiebeheer tussen collectieven, WBE's en betrokken partijen verder te verbeteren.¹⁰⁷

Om deze investeringen doelmatig te laten zijn, zal ook de predatiedruk teruggebracht moeten worden.¹⁰⁸

rondom een perceel is arbeidsintensief. Daarnaast is er een wekelijkse controle nodig om de effectiviteit van de stroomdraden te garanderen. De begroeiing rondom de stroomdraden mag geen contact maken met de stroomdraden. Er zal dus regelmatig onderhoud moeten plaatsvinden, zoals maaien en snoeien, om het elektrisch draadraster vrij te houden.

De materiaalkosten voor een gaasraster met stroomdraden komen neer op ongeveer €21 per meter. Voor een hectare komt dit neer op €8.400. De kosten voor de plaatsing zijn ongeveer €6 per meter en €2.400 per hectare. Een constructie van gaas en stroomdraden heeft een levensduur van ruim tien jaar. De jaarlijkse kosten bedragen daarom €1.080 per hectare.

De bijkomende kosten voor een schrikdraadapparaat zijn afhankelijk van de omtrek van het af te rasteren perceel. De kosten liggen gemiddeld tussen €100 en €500. Daarbij zijn de kosten voor een accu vergelijkbaar: €80 tot €250. Daarnaast zijn er schrikdraadapparaten beschikbaar die werken op zonnepanelen. Deze zijn geschikt voor afgelegen percelen waar geen toegang tot het stroomnet is. Deze zijn in verschillende maten te vinden en hangen sterk af van de omtrek van het af te rasteren perceel. De kosten voor de meest geschikte apparaten liggen rond de €500 à €700, maar er zijn ook duurdere varianten beschikbaar van enkele duizenden euro's.

De plaatsing van een gaasraster met stroomdraden vergt enige expertise en zal in veel gevallen door een extern bedrijf worden uitgevoerd. Daarnaast zijn schrikdraadapparaten en accu's diefstalgevoelig wanneer deze onbeheerd in het land staan. Het is daarom aan te raden om een tracking device aan het apparaat te bevestigen zodat het in geval van diefstal kan worden opgespoord. Een andere maatregel tegen diefstal is om een stroomdraad om het apparaat te plaatsen die alleen met een sleutel kan worden verwijderd. Bron: BIJ12 'Faunaschade PreventieKit'.

¹⁰⁵ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021, Provincie Overijssel e.a., juni 2018 (blz. 21)

¹⁰⁶ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 11 en 12)

¹⁰⁷ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 11 en 12)

¹⁰⁸ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel, 2024-2028, Provincie Overijssel e.a., november 2024 (blz. 21)

Beheermaatregelen met betrekking tot bescherming van weide- en akkervogels

De drie collectieven voor agrarisch natuurbeheer in Overijssel hebben, in samenwerking met weidevogelvrijwilligers en deelnemende grondgebruikers, een reeks maatregelen geïmplementeerd om weidevogels te beschermen. Deze maatregelen omvatten:¹⁰⁹

Nestmaatregelen:

- Uitrasteren met stroomdraden van individuele weidevogelnesten;
- Uitrasteren met stroomdraden van de kerngebieden van weidevogels;
- Markeren nesten van weidevogels ter voorkoming van maaiverlies;
- Inzet van Foxlights om vossen en overige soorten te weren.

Gebiedsmaatregelen:

- Kappen van solitaire bomen in de buurt van weidevogelgebieden;
- Aanleg greppels en plasdras;
- Opruimen hout- en rommelbulten.

Landbouwmaatregelen:

- samenwerking/afstemming weidevogelvrijwilligers en grondgebruikers;
- het gecoördineerd plannen van grasmaaien;
- inzet wildredders bij het maaien;
- van binnen naar buiten maaien;
- alleen overdag maaien;
- kort voor het maaien de kuikens verjagen middels het plaatsen van bamboestokken met plastic zakken;
- verplaatsen van (kievit)legsels met mandjes;
- inzet van beheerpakketten met uitgestelde maai- of weidedatum;
- toepassen mozaïek-beheer (variatie in maaien en weiden).

Predatiebeheer:

- Bejaging van de vos en zwarte kraai op grond van de landelijke vrijstelling;
- Gebruik van kastvallen voor vangen en doden vossen op grond van de landelijke vrijstelling;
- Bejaging van de vos in de nachtelijke uren op grond van een Omgevingswet vergunning.

Ondanks deze uitgebreide maatregelen neemt de weide- en akkervogelpopulatie in Overijssel nog steeds af. Lokaal worden successen geboekt in weide- en akkervogelgebieden en clusters met agrarisch natuurbeheer, maar dit is nog onvoldoende voor behoud van de weide- en akkervogelstand. Daarnaast is de predatiedruk door vooral vos en steenmarter de laatste jaren sterk toegenomen. De predatiedruk in de aangewezen (beschermde) weide en akkervogelgebieden is nog steeds hoog (meer dan 30%).¹¹⁰

In de uitspraak op onze ontheffing voor vossen van een vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze vergunning, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk gemaakt had dat ter voorkoming van schade aan weidevogelpopulaties en het korhoen er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan afschot van vossen. De rechtbank Overijssel schreef:¹¹¹

“Verweerder heeft beoordeeld of er geen andere bevredigende oplossing als bedoeld in artikel 68, eerste lid, aanhef en onder a, van de Ffw bestaat. Verweerder heeft erop gewezen dat het onaantrekkelijk maken van het leefgebied voor de vos praktisch niet haalbaar is, omdat dit ongewenste bedrijfseconomische gevolgen zou kunnen hebben en ongewenste gevolgen voor beschermde diersoorten. Het verjagen van de vos is niet haalbaar omdat de vos zich overdag vooral ophoudt op voor de mens ontoegankelijke plaatsen. Het aanbrengen van rasters of schrikdraad zou ook migratiemogelijkheden voor andere dieren belemmeren, wat verweerder in

¹⁰⁹ Bron: Faunabeheerplan Overijssel, Deelplan steenmarter 2025-2029, Bijlage II, (blz. 26).

¹¹⁰ Faunabeheerplan Overijssel, Deelplan steenmarter 2025-2029, Bijlage II, (blz. 5, 18).

¹¹¹ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:RBOVE:2016:956

strijd acht met de doelstellingen voor de ecologische hoofdstructuur om uitwisseling van deelpopulaties mogelijk te maken. Ook de omvang van de aangewezen gebieden maakt het aanbrengen van rasters of schrikdraad praktisch en economisch niet haalbaar. Hiermee is naar het oordeel van de rechtbank voldoende aannemelijk dat ter voorkoming van schade aan weidevogelpopulaties en het korhoen er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan afschot van vossen."

Het Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021 geeft aan dat door de hoge predatiedruk een groot deel van de investeringen in beheer en geld teniet gedaan wordt. Dit leidt tot demotivatie van beheerders, agrariërs en vrijwilligers.¹¹²

Zo zijn in Overijssel groepen vrijwillige weidevogelbeschermers actief, die bij boeren op het land nesten opzoeken en markeren, zodat agrariërs hier bij landbouwwerkzaamheden rekening mee kunnen houden. De terrein beherende organisatie 'Landschap Overijssel' coördineert de 'vrijwillige weidevogelbescherming' en werkt daarbij nauw samen met de 'agrarische natuurcollectieven'. De bescherming zorgt voor meer succesvolle legfels, maar van de uitgekomen legfels lijken maar weinig kuikens vliegvlug te worden. Hierdoor neemt de motivatie van de vrijwilligers af.¹¹³

De demotivatie van beheerders, agrariërs en vrijwilligers om zich nog langer actief in te zetten wordt verwoord in het artikel "*Het is al 12 uur: hoogste tijd voor effectief predatiebeleid voor weidevogels*":¹¹⁴

"Predatie ondermijnt jarenlang weidevogelwerk

Een melkveehouder uit Mastenbroek weet precies hoe hoop en frustratie hand in hand gaan. Twintig jaar geleden liep zijn land vol met grutto's. "We waren bij de eersten met een plasdras," vertelt hij. "Ik deed mee aan pilots, ik probeerde van alles. Niet omdat het moest, maar omdat het mijn liefhebberij is." Nog steeds neemt hij allerlei maatregelen: legfelbeheer, ruige mest uitrijden, hoge waterpeilen, (kruidenrijk) grasland met rustperiodes. Toch bouwt hij het weidevogelbeheer langzaam af. Niet uit onwil, maar omdat het niet vol te houden is. "Je houdt jezelf voor de gek," zegt hij. "Die vogels komen hier na een lange reis uit Afrika. Wéken zitten ze op dat nest. En dan, vlak voor het uitkomen... weg. Eerst was het de buizerd die de kuikens net voor ze vliegvlug waren te grazen nam, toen kwam de steenmarter en later ook de kiekendief. Je doet alles wat in je macht ligt, maar de predatie stopt niet." Wat hem het meest steekt, is dat signalen jarenlang niet zijn opgepakt. "Wij boeren geven al zó lang aan waar het misgaat. Maar niemand die echt verantwoordelijkheid neemt. En dan is het makkelijk om naar de landbouw te wijzen. Maar dat is niet eerlijk, en het lost niets op."

Om beheerders, agrariërs en vrijwilligers gemotiveerd te krijgen en te houden, om en bijdrage te leveren aan weidevogelbeheer, zullen de belangrijkste predatoren (vos, steenmarter, zwarte kraai) beheerd moeten worden. Dit zal dus ook in weide- en akkervogelgebieden moeten gebeuren waar het weidevogelbeheer en de inrichting nog niet optimaal op orde is. Uit de praktijk blijkt namelijk dat bestaande en nieuwe weidevogelbeheerders afhaken als het predatiebeheer niet op orde is. Het maximaal mogelijk maken van het bestrijden van de steenmarter als predator, moet dus gezien worden als stimulans (naast de financiële ondersteuning van de Provincie en het Rijk) voor een participatie van beheerders, agrariërs en vrijwilligers in een geoptimaliseerd weidevogelbeheer.

Ook in weidevogelgebieden met veel zwaar beheer is de predatiedruk erg hoog. Dit leidt tot een veel te lage reproductie (vliegvlugge kuikens), waardoor de stand blijft afnemen.¹¹⁵ Hieruit blijkt dat *gebieden die speciaal ingericht zijn voor weidevogelbeheer de weidevogels toch onvoldoende mogelijkheden geven om te ontsnappen aan aanvallen van steenmarters*. Hieruit blijkt dat landschapsbeheer weliswaar noodzakelijk is voor het verbeteren en uitbreiden van de habitat van de weidevogels, maar geen alternatief beschermingsmiddel tegen aanvallen van steenmarters vormt.

In dit verband heeft de Raad van State, in een vergelijkbare zaak over een Wnb-ontheffing voor vos/weidevogels van 13 september 2023, geoordeeld dat: "de verbetering en uitbreiding van de habitat

¹¹² Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021, Provincie Overijssel e.a., juni 2018 (blz. 21)

¹¹³ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021, Provincie Overijssel e.a., juni 2018 (blz. 12)

¹¹⁴ <https://www.boerenatuurnoordwestoverijssel.nl/het-is-al-12-uur-tijd-voor-effectief-predatiebeleid-voor-weidevogels/>

¹¹⁵ Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021, Provincie Overijssel e.a., juni 2018 (blz. 5 en 16)

van weidevogels en andere bodembroeders" niet gezien hoeft te worden als een '*andere bevredigende oplossing*', omdat deze maatregelen zijn gericht op de verbetering en uitbreiding van de habitat van weidevogels en andere bodembroeders, *niet op de bescherming van deze vogels tegen de vos.*¹¹⁶

"Voor zover de stichtingen hebben aangevoerd dat landschapsverbetering een andere bevredigende oplossing is, overweegt de Afdeling het volgende. De oplossingen die de stichtingen aandragen zijn gericht op de verbetering en uitbreiding van de habitat van weidevogels en andere bodembroeders, niet op de bescherming van deze vogels tegen de vos. Het college heeft deze oplossingen daarom niet doorslaggevend hoeven te achten bij zijn oordeel dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het doden van de vos."¹¹⁷

In bijlage I van deze vergunning staat een overzicht van de leefgebieden voor weide- en akkervogels zoals beschreven in het 'Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2018-2021'. De randvoorwaarden die wij stellen voor het gebruik van deze vergunning in die gebieden zijn:

Is er een toestemming voor het schieten van de vos in het leefgebied van weide- en akkervogels en in de zone van 5 kilometer daar omheen;
Heeft monitoring bevestigd dat er te beschermen weide- en akkervogels in het leefgebied zijn;
Zijn er beheersovereenkomsten afgesloten met agrariërs in het leefgebied.

De reden voor deze 3 randvoorwaarden is dat:

- de vos de belangrijkste predator is, dus daar moet het beheer eerst van op orde zijn;
- zonder monitoring is onduidelijk of er in het gebied überhaupt nog te beschermen weide- of akkervogels zitten;
- indien er geen beheersovereenkomsten met agrariërs afgesloten zijn, wordt er niet gewerkt aan het verbeteren van het leefgebied van de te beschermen weide- of akkervogels.

Wegvangen en elders uitzetten

Het wegvangen en op een andere locatie in de provincie uitzetten is onwenselijk, vanwege het risico dat het gevangen dier in het territorium van een andere steenmarter uitgezet. Dit leidt tot een conflict met de aanwezige steenmarter over het territorium, wat er vervolgens toe zal leiden dat één van de steenmarters weggejaagd wordt naar een ander territorium waar opnieuw een conflict ontstaat, of dat de steenmarter door de honger of in het verkeer omkomt. Uiteindelijk resulteert dit in onnodig veel stress en lijden voor gevangen steenmarters.

Conclusie

Wij zijn van oordeel dat andere bevredigende oplossingen of alternatieven al genomen zijn, sommige andere maatregelen niet effectief zijn, en dat maatregelen zoals het plaatsen van afrastering onwenselijk en/of te duur zijn. Daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eis dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het vangen en doden van steenmarters.

¹¹⁶ Uitspraak Raad van State: 202101198/1/A3; ECLI:NL:RVS:2023:3471, datum uitspraak 13 september 2023

¹¹⁷ Uitspraak Raad van State: 202101198/1/A3; ECLI:NL:RVS:2023:3471, datum uitspraak 13 september 2023

D.1.5 Toetsing *gunstige staat van instandhouding*

In het Besluit kwaliteit leefomgeving staat dat een activiteit: geen afbreuk mag doen aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.^{118 119} In Overijssel streven wij volgens ons *Kader Faunabeheerplan 2019-2024*¹²⁰ na dat er geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de steenmarter gedaan wordt.

Voor het bepalen van de SvI van de steenmarter, wordt gebruik gemaakt van de richtlijnen zoals deze door de Europese Commissie (EC) gepubliceerd zijn voor de Artikel 17-rapportage voor de periode 2013-2018 voor Habitatrichtlijnsoorten (DG Environment, 2017), die vertaald zijn in het Besluit kwaliteit leefomgeving (zie bijlage 1 A.).

Hoewel de steenmarter niet als habitatrichtlijnsoort geldt, biedt deze richtlijn een breed geaccepteerde systematiek voor de beoordeling van de SvI van zoogdieren. De SvI is hierin uitgewerkt in vier parameters:

- Populatie omvang;
- Verspreidingsgebied;
- Kwaliteit leefgebied (oppervlakte van habitat, geschiktheid van habitat voor de soort);
- Toekomstperspectief.

De vier parameters worden beoordeeld op drie criteria: huidige situatie, trend en de referentiewaarde in 1994. Eerst wordt de 'landelijke' staat van instandhouding beoordeeld, en vervolgens de 'provinciale'.

Landelijke populatie omvang steenmarter

Huidige situatie.

De absolute aantallen van de steenmarter populatie in Nederland zijn moeilijk te bepalen. Het is nagenoeg altijd een kwestie van schattingen maken Het aantal voortplantende individuen in Nederland werd in 2020 door de Zoogdierenvereniging geschat op 12.015 exemplaren.¹²¹ In Oost- en Midden-Nederland komt in de steenmarter in aanzienlijk aantallen voor. De huidige populatieomvang wordt als 'gunstig' beoordeeld.

Trend

De steenmarter werd vroeger zwaar bejaagd. Voor de verandering van de jachtwet in 1948 was de steenmarter nagenoeg uitgeroeid in Nederland. Tegenwoordig wordt de soort in het midden, oosten en noorden van Nederland veel waargenomen en de populatie is stabiel. De soort breidt zijn areaal verder naar het westen uit, waardoor ook het aantal daar toeneemt.¹²² De beoordeling van de populatietrend is daarom 'verbeterend'.

¹¹⁸ Artikel 8.74I lid 1.c. Bkl.

¹¹⁹ Uit bijlage I A 'Begrippen' van het BKL blijkt dat het Rijk de volgende definitie en drie criteria voor het bepalen van de GSvI van een soort gebruikt:

Gunstige staat van instandhouding van een soort is de staat van instandhouding van een soort waarvoor geldt dat:

1. uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven;
2. het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden; en
3. er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.

¹²⁰ Kader Faunabeheerplan 2024–2029, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983

¹²¹ 'Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020' (blz. 139) van de Zoogdieren Vereniging

¹²² Broekhuizen, S., e.a. De steenmarter (1st ed.). (2010).

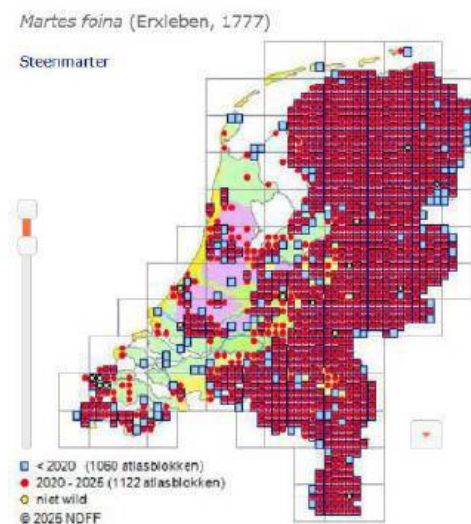
Referentiewaarde

Het aantal steenmarters in Nederland is aanzienlijk toegenomen ten opzichte van het ijkjaar 1994.¹²³ De referentiewaarde van het jaar 1994 wordt dan ook voor de component 'populatieomvang' ruimschoots gehaald (minimaal 1.000 volwassen dieren).^{124 125}

Landelijk verspreidingsgebied steenmarter

Huidige situatie

Uit de 'NDFV Verspreidingsatlas Zoogdieren'¹²⁶ blijkt dat de steenmarter in de periode 2020 t/m 2025 in geheel Nederland voorkomt in een groot aantal atlasblokken. Het huidige landelijke verspreidingsgebied is als 'gunstig' te beoordelen.

Figuur 2. Verspreiding 2020-2025 van de steenmarter in Nederland
Bron:<https://www.verspreidingsatlas.nl/6496122>

Trend

Sinds de verandering van de Jachtwet in 1948 werd de steenmarter niet meer tot schadelijk wild gerekend. Hoewel geen concrete cijfers over aantallen beschikbaar zijn, kan op basis van de verspreiding worden gesteld dat er een sterk positieve trend is.¹²⁷

Steenmarters verspreiden zich steeds verder naar het westen, zoals in en rond Rotterdam en Amsterdam. Het zal een kwestie van tijd zijn voor heel Nederland tot het verspreidingsgebied van de steenmarter kan worden gerekend, waarschijnlijk met uitzondering van de Waddeneilanden¹²⁸ (zie figuur hieronder).

¹²³ De Habitatrictlijn geeft aan dat de populatiegrootte en de range niet kleiner mogen worden dan op het moment dat de richtlijn in werking trad. In Nederland was dit 1994. (bron: Ottburg, F.G.W.A. e.a., Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrictlijn. Wageningen, WOT-rapport 124. 2014).

¹²⁴ Er is sprake van een levensvatbare (deel)populatie als deze, conform de vuistregel van Ottburg en Van Swaaij, bestaat uit minimaal 1.000 volwassen dieren en de genetische diversiteit groot is. Als het gaat om sterk geïsoleerde deelpopulaties geldt deze vuistregel voor elk van deze deelpopulaties.

¹²⁵ Ottburg, F.G.W.A. e.a., Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrictlijn. Wageningen, WOT-rapport 124. (2014).

¹²⁶ <https://www.verspreidingsatlas.nl/>

¹²⁷ Broekhuizen, S., e.a. De steenmarter (1st ed.). (2010).

¹²⁸ Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020' (blz. 107) van de Zoogdieren Vereniging

	<i>Martes foina</i> (Erxleben, 1777) Steenmarter
Meldingen van steenmarters in de periode 1946-1969.¹²⁹	Verspreiding 2020-2025 steenmarter in Nederland. (verspreidingsatlas)

Aangezien de trend van de verspreiding positief is, is deze als verbeterend beoordeeld.

Referentiewaarde

Zoals een vergelijking van de figuren in de tabel hieronder laat zien, is het aantal atlasblokken waar steenmarters worden waargenomen in de afgelopen dertig jaar zeer sterk toegenomen. De referentiewaarde van het ijkjaar 1994¹³⁰ voor de omvang van het verspreidingsgebied wordt anno 2025 ruimschoots gehaald.

<i>Martes foina</i> (Erxleben, 1777) Steenmarter	<i>Martes foina</i> (Erxleben, 1777) Steenmarter
Omvang van het verspreidingsgebied steenmarter in 1994 (verspreidingsatlas)	Verspreiding 2020-2025 steenmarter in Nederland. (verspreidingsatlas)

¹²⁹ Broekhuizen, S., e.a. De steenmarter (1st ed.). (2010).

¹³⁰ Ottburg, F.G.W.A. e.a., Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrictlijn. Wageningen, WOt-rapport 124. (2014).

Landelijke kwaliteit van het leefgebied van de steenmarter

Huidige situatie

Potentieel leefgebied van steenmarter is door heel Nederland aanwezig. Door de capaciteit om in stedelijk gebied te overleven, kan de soort nagenoeg overal voorkomen. Alleen in zeer open gebieden zonder dekking of bebouwing of in dichte (loof)bossen is de soort afwezig of is de dichtheid lager. De kwaliteit van het leefgebied is beoordeeld als 'gunstig'.

Trend

Door de adaptatie aan het stedelijk gebied, is er geen aanleiding om te verwachten dat veranderingen in leefgebied van de steenmarter leiden tot negatieve veranderingen in de populatie. De trend in de kwaliteit van het leefgebied is daarom beoordeeld als 'stabiel'.

Referentiewaarde

De enorme toename van de steenmarterpopulatie sinds 1994 (zie tabel hierboven) laat zien dat de kwaliteit van het landschap geen beperkende factor is. De referentiewaarde van het ijkjaar 1994 wordt voor de kwaliteit van het leefgebied anno 2025 ruimschoots gehaald.

Landelijk toekomstperspectief van de steenmarter

Sinds het eind van de vorige eeuw komt de steenmarter ook algemeen voor ten westen van de IJssel. Hierdoor wordt verwacht dat de soort de komende decennia de westelijke provincies verder zal koloniseren.

Dit gebeurt met een berekende snelheid van 4 tot 5 kilometer areaaluitbreiding westwaarts per jaar. Een belangrijke factor hierbij is de dispersie door mensen, er zijn gevallen bekend van steenmarters als verstekeling op boten en vrachtwagens.¹³¹ Door deze verwachte uitbreiding is het toekomstperspectief voor de steenmarter beoordeeld als 'gunstig'.

Beoordeling landelijke staat van instandhouding van de steenmarter

Na beoordeling van de vier bovenstaande parameters, is de totaalbeoordeling van de staat van instandhouding van de steenmarter in Nederland *gunstig*.

De steenmarter is geen Rode Lijst-soort. De steenmarter is in grote delen van Nederland een algemeen voorkomende soort. De landelijke trend van de aantalsontwikkeling in Nederland groeit.

Populatie omvang steenmarter in Overijssel

Huidige situatie.

De absolute aantallen van de steenmarter populatie in Overijssel zijn moeilijk te bepalen. Het aantal individuen is door de aanvrager Faunabeheereenheid Overijssel berekend op circa 1387 steenmarters op onbebouwde grond (zie paragraaf: C1.1) . Voor heel Overijssel is dit een onderschatting van het totale aantal, omdat in bebouwd gebied ook steenmarters voorkomen. De huidige populatieomvang wordt als 'gunstig' beoordeeld.

Trend

De steenmarter werd vroeger zwaar bejaagd. Voor de verandering van de jachtwet in 1948 was de steenmarter nagenoeg uitgeroeid in Nederland. Tegenwoordig wordt de soort in heel Overijssel waargenomen en de populatie is stabiel. De beoordeling van de populatietrend is daarom 'stabiel'.

Referentiewaarde

Het aantal steenmarters in Overijssel is aanzienlijk toegenomen ten opzichte van het ijkjaar 1994 (zie plaatje kilometerhokken van de verspreidingsatlas). De referentiewaarde van het jaar 1994 wordt dan ook voor de component 'populatieomvang' ruimschoots gehaald (minimaal 1.000 volwassen dieren).¹³²

¹³¹ Broekhuizen, S., e.a. De steenmarter (1st ed.). (2010).

¹³² Er is sprake van een levensvatbare (deel)populatie als deze, conform de vuistregel van Ottburg en Van Swaaij, bestaat uit minimaal 1.000 volwassen dieren en de genetische diversiteit groot is. Als het gaat om sterk geïsoleerde deelpopulaties geldt deze vuistregel voor elk van deze deelpopulaties.

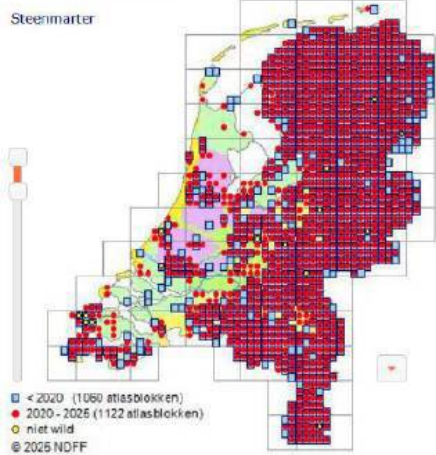
Verspreidingsgebied steenmarter in Overijssel

Huidige situatie

Uit de 'NDFFF Verspreidingsatlas Zoogdieren' ¹³³ blijkt dat de steenmarter in de periode 2020 t/m 2025 in heel Overijssel voorkomt in bijna alle atlasblokken.

Het huidige provinciale verspreidingsgebied is als 'gunstig' te beoordelen.

Martes foina (Erxleben, 1777)

Figuur 2. Verspreiding 2020-2025 van de steenmarter in Nederland
Bron: <https://www.verspreidingsatlas.nl/8496122>

Trend

Sinds de verandering van de Jachtwet in 1948 werd de steenmarter niet meer tot schadelijk wild gerekend. Hoewel geen absolute cijfers over aantallen beschikbaar zijn, kan op basis van de verspreiding over de gehele provincie worden gesteld dat de trend stabiel is. (zie figuur hieronder)

	<i>Martes foina</i> (Erxleben, 1777) Steenmarter ■ < 2020 (1060 atlasblokken) ■ 2020 - 2025 (1122 atlasblokken) ● niet wild © 2025 NDFFF
Meldingen van steenmarters in de periode 1946-1969. ¹³⁴	Verspreiding 2020-2025 steenmarter in Nederland. (verspreidingsatlas)

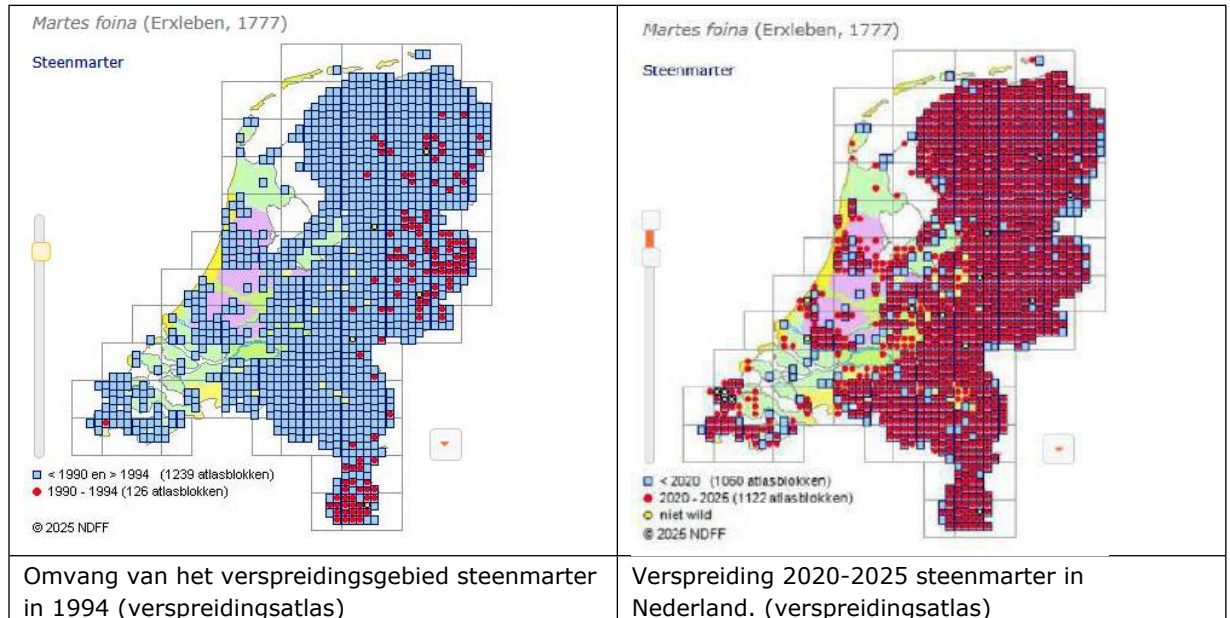
Aangezien de trend van de verspreiding positief is, is deze als stabiel beoordeeld.

¹³³ <https://www.verspreidingsatlas.nl/>

¹³⁴ Broekhuizen, S., e.a. De steenmarter (1st ed.). (2010).

Referentiewaarde

Zoals een vergelijking van de figuren in de tabel hieronder laat zien, is het aantal atlasblokken waar steenmarters worden waargenomen in de provincie in de afgelopen dertig jaar zeer sterk toegenomen. De referentiewaarde van het ijkjaar 1994¹³⁵ voor de omvang van het verspreidingsgebied wordt in Overijssel anno 2025 ruimschoots gehaald.

Kwaliteit van het leefgebied van de steenmarter in Overijssel

Huidige situatie

Potentieel leefgebied van steenmarter is door heel Overijssel aanwezig. Door de capaciteit om in stedelijk gebied te overleven, kan de soort nagenoeg overal voorkomen. Alleen in zeer open gebieden zonder dekking of bebouwing of in dichte (loof)bossen is de soort afwezig of is de dichtheid lager. De kwaliteit van het leefgebied is beoordeeld als 'gunstig'.

Trend

Door de adaptatie aan het stedelijk gebied, is er geen aanleiding om te verwachten dat veranderingen in leefgebied van de steenmarter leiden tot negatieve veranderingen in de populatie. De trend in de kwaliteit van het leefgebied is daarom beoordeeld als 'stabiel'.

Referentiewaarde

De enorme toename van de steenmarterpopulatie sinds 1994 (zie tabel hierboven) laat zien dat de kwaliteit van het landschap in Overijssel geen beperkende factor is. De referentiewaarde van het ijkjaar 1994 wordt voor de kwaliteit van het leefgebied anno 2025 ruimschoots gehaald.

Toekomstperspectief van de steenmarter in Overijssel

In de provincie Overijssel zijn bijna alle kilometerhokken bezet door steenmarters. Hetzelfde geldt voor de ons omringende provincies. Ook in Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen in Duitsland komt de soort vlakdekkend en wijdverbreid voor. Dit maakt dat het toekomstperspectief voor de steenmarter is beoordeeld als 'stabiel'.

Conclusie: Beoordeling provinciale staat van instandhouding van de steenmarter in Overijssel

Om te beoordelen of er sprake is van een populatie met een gunstige (levensvatbare) staat van instandhouding is een globale schatting van het minimale aantal in beginsel al toereikend. Als dat aantal voldoende is voor een levensvatbare populatie is er geen reden om meer gedetailleerdere hogere

¹³⁵ Ottburg, F.G.W.A. e.a., Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrictlijn. Wageningen, WOt-rapport 124. (2014).

aantallen te bepalen. Een hoger aantal doet immers niets af aan het feit dat de populatie levensvatbaar is. Na beoordeling van de vier bovenstaande parameters op de drie criteria, is de totaalbeoordeling van de staat van instandhouding van de steenmarter in Overijssel *gunstig*.

Beoordeling staat van instandhouding van de steenmarter in Overijssel na beheermaatregel

De aanvrager wil in de aangegeven en vastgestelde akker- en weidevogelgebieden in Overijssel en in een zone van 5 kilometer daaromheen steenmarters vangen en doden. Het vangen en doden zal plaatsvinden buiten de periode waarin de steenmartermoer de zorg voor haar jongen heeft.

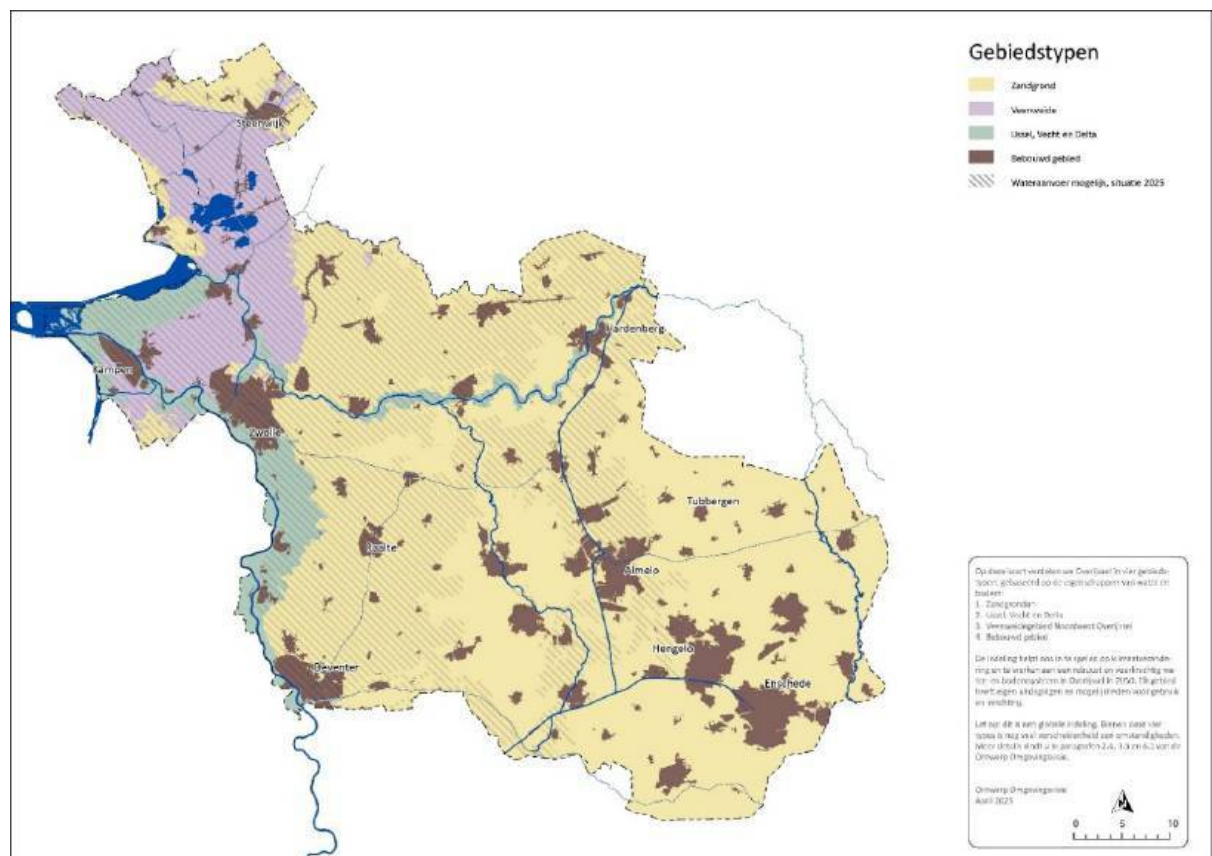
In heel Overijssel komen circa 1529 steenmarters voor (dit aantal is waarschijnlijk een onderschatting, omdat het aantal steenmarters in stedelijk gebied veel hoger is dan in landelijk gebied).

Op jaarbasis zullen maximaal 355 steenmarters gevangen worden. Het aantal steenmarters komt hierdoor niet onder het aantal van 1000 exemplaren die noodzakelijk zijn voor een levensvatbare populatie volgens de vuistregel van Ottburg & Van Swaij.¹³⁶

Ieder jaar is er een influx van steenmarters uit gebieden waar niet met deze vergunning gevangen wordt. Dat zijn:

- Gebieden in Overijssel die buiten de aangewezen weide- en akkervogelgebieden + 5 km zone liggen;
- Bebouwde gebieden door heel Overijssel heen;
- Omliggende provincies en twee Duitse deelstaten.

Er worden alleen steenmarters gevangen buiten bebouwd gebied (bebouwd gebied) en in een gebied waar een jachtveld ligt en gebruik gemaakt mag worden van het geweer. Ter illustratie staat hieronder een gebiedstypen kaart. Daarop is te zien dat 'bebouwd gebied' verspreid over de hele provincie voorkomt.

¹³⁶ Ottburg, F.G.W.A. e.a., Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrichtlijn. Wageningen, WOt-rapport 124. (2014).

Gebiedstypenkaart; donkerbruin is bebouwd gebied waar geen steenmarters gevangen en gedood mogen worden

Bij steenmarters worden in maart of april 1-4 jongen geboren. In de nazomer zoeken de jongen een eigen nieuw territorium. Steenmarters kunnen ruim 10 jaar oud worden. Jaarlijks zullen jonge steenmarters vanuit gebieden waar geen steenmarters gevangen en gedood mogen worden met deze vergunning, de onbebouwde gebieden waar wel gevangen mag worden herpopuleren. Het is daardoor aannemelijk dat met het jaarlijks wegvangen gedurende de looptijd van het Faunabeheerplan (5 jaar) van maximaal 355 steenmarters, het aantal steenmarters in Overijssel nooit onder het aantal van 1000 exemplaren komt die noodzakelijk zijn voor een levensvatbare populatie

Een ecologisch onderzoek uit 2025 naar de effecten van steenmarterbeheer in de provincie Groningen geeft de volgende conclusie: *Het jaarlijks vangen en doden van 500 steenmarters gedurende vier jaar in provincie Groningen heeft geen significante gevolgen voor de populatie steenmarters.*¹³⁷

Conclusie

De steenmarter is geen Rode Lijst-soort. De steenmarter is in grote delen van Nederland, in de ons omringende provincies en Duitse deelstaten een algemeen en vlakdekkend voorkomende soort. De landelijke trend van de aantalsontwikkeling in Nederland groeit. De staat van instandhouding is zowel in Nederland als in Overijssel gunstig.

Door het aantal te vangen steenmarters op jaarbasis te beperken op 355 exemplaren en alleen in en om specifieke akker- en weidevogelgebieden te vangen, is geborgd dat er geen afbreuk gedaan wordt aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

D.1.6 Toetsing provinciaal beleid

Ons *Kader Faunabeheerplan 2024 – 2029* wordt ook gebruikt voor het opstellen van een vergunning.¹³⁸ In ons *Kader Faunabeheerplan* zijn tevens per soort beleidsdoelstellingen van de provincie Overijssel ten aanzien van schadebeheer en bestrijding vastgelegd. In ons *Kader* staat op bladzijde 17 dat de steenmarter een soort is die vanwege schadebestrijding opgenomen kan worden in een Faunabeheerplan, waardoor er een vergunning voor verleend kan worden.

Ons beleid staat het gebruik van deze vergunning toe.

D.1.7 Toetsing gebruikte middelen en methoden

De Faunabeheereenheid Overijssel vraagt een vergunning aan voor het vangen van steenmarters. Dit vangen gebeurt met een kastval. Het doden van de gevangen steenmarters gebeurt met behulp van het geweer. Het geweer en de kastval dienen ook in de nachtelijke uren gebruikt te worden, omdat de steenmarter een nachtdier is, dat van zonsondergang tot zonsopgang actief is. In de zomermaanden is hij soms ook 's ochtends vroeg op pad. Het kan nodig zijn om een steenmarter die in de nacht gevangen wordt ook in de nachtperiode te doden om te voorkomen dat het dier onnodig lang gevangen zit. Het geweer is een bewezen effectief middel om dieren te doden zonder onnodig lijden te veroorzaken. Een toestemming voor het gebruik van het geweer tussen zonsondergang en zonsopgang is noodzakelijk voor een effectief beheer. GS kunnen op grond van artikel 11.31, tweede lid Bal met een voorschrift afwijken van het verbod in artikel 11.83, eerste lid onder a Bal (gebruik geweer in de nacht).

¹³⁷ Jonge Poerink B. & J.J.A. Dekker, 2025. Staat van instandhouding van de steenmarter en de effecten van steenmarterbeheer in provincie Groningen. Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie, Zuurdijk / Arnhem. (blz. 24)

¹³⁸ *Kader Faunabeheerplan 2024–2029*, versie 2023 02 14, Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Overijssel op 21 maart 2023, kenmerk: 2023-003983.

Naast vergunning voor het doden van steenmarters wordt toestemming verleend voor de volgende middelen en methoden:

- het gebruik van een vangmiddel (kastval);
- de periode 1 augustus tot 1 maart;
- het gebruik van het geweer in de dag en nachtperiode;
- leefgebied met een zone van 5 kilometer daaromheen.

Vangmiddel

Effectief middel

Een kastval is een bewezen effectief middel om steenmarters te vangen.¹³⁹ In een kastval worden dieren levend gevangen, de schadebestrijder kan vaststellen welk soort dier gevangen is. Dieren die niet gedood mogen worden kunnen daardoor vrijgelaten worden.

Het dierenwelzijnsaspect bij het gebruik van vang- en dodingsmiddelen en -methoden zoals een kastval, is vastgelegd in twee artikelen van het 'Besluit activiteiten leefomgeving':

- In artikel 11.27 lid 3 Bal staat dat: "Voor de uitoefening van activiteiten om populaties van in het wild levende dieren te beheren of om schade door dieren te bestrijden houdt deze plicht in ieder geval in, dat *een ieder die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt*; en,
- Bij het gebruiken van een vangmiddel of vangmethode *moet voorkomen worden dat het dier onnodig lijdt*. Dit volgt uit artikel 11.28 van het Bal.

Bij het gebruik van vang- en dodingsmiddelen en -methoden moet gestreefd worden naar een zo min mogelijk belastende methode van vangen en doden. In de wet of de memorie van toelichting wordt hierover geen aanvullende informatie verstrekt.

In het Faunabeheerplan Groningen staat op bladzijde 41 over het vangen van steenmarters met kastvallen het volgende:

"Voor dit project worden zogenaamde vangkooien niet toegepast. Dit vanwege welzijnsoverwegingen. Bepaalde gevangen diersoorten, waaronder wij ook de steenmarter rekenen, zijn in een gevangen situatie waarbij zij in open contact staan met de omgeving (kooi), gevoelig voor stress. In een meer gesloten omgeving (kastval, bestaande uit minimaal 3 gesloten zijden) voelen de dieren zich veilig en blijven in de regel rustig en ervaren de minste stress. Er wordt ook gekozen voor levend vangende vangmiddelen om niet-selectieve doding te voorkomen. Er wordt eerst beoordeeld of het gevangen dier daadwerkelijk een steenmarter is, en of deze niet onverhoopt een zogend exemplaar is."

En,

"Om te voorkomen dat de dieren te lang in de kastvallen opgesloten blijven, worden alle kastvallen voorzien van een 'verklikker met GSM'. Zodra een dier in de kastval raakt opgesloten wordt een signaal verzonden naar de beheerder. Deze zal dan binnen enkele uren deze kastval komen controleren."

¹³⁹ Jonge Poerink, B., J.J.A. Dekker & E. Oosterveld, 2020. Monitoring pilot project beheer steenmarters 6 beheergebieden provincie Fryslân – 2020. (blz. 65)

Uit bovenstaande blijkt dat belangrijke uitgangspunten waarmee de schadebeheerder bij het gebruik van een vangkooi rekening moet houden zijn:

1. Tijdsduur waarin een dier gevangen zit;
2. Bescherming tegen extreme weersomstandigheden;
3. Type vangkast dat op minimaal drie zijden gesloten is;
4. Gebruik van een GSM-verklikker op de kastval.

Ad 1. Tijdsduur

Wij schrijven in voorschrift 14 en 15 voor dat, om onnodig dierenleed te voorkomen, het controleren van de kastval uiterlijk binnen 12 uur gebeuren.

Door het gebruik van een 'verklikker met GSM' wordt de schadebeheerder onmiddellijk op de hoogte gesteld dat er een dier gevangen is. De schadebeheerder kan dan de kastval zo snel mogelijk gaan controleren, maar in ieder geval binnen 12 uur.

Met deze 12 uur sluiten wij aan bij de tijdsduur zoals voorgeschreven in het "Protocol Zoogdieren" van het RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Dit document is een leidraad voor ecologen en vergunninghouders om op een correcte manier grondgebonden zoogdieren te inventariseren voor officiële doeleinden. Daarnaast blijkt uit de bestaande bestuurspraktijk in andere provincies dat het vangen binnen 12 uur geaccepteerd wordt.¹⁴⁰

De maximale duur van 12 uur is een afweging tussen de beschikbaarheid van de schadebeheerders, die hun werk op vrijwillige basis doen, en het voorkomen van onnodig dierenleed omdat de dieren te lang gevangen zitten.

Ad 2. Extreme weersomstandigheden

Om te zorgen dat het gevangen dier beschut is van extreme weersomstandigheden moet er:

- Gebruik gemaakt worden van een 'gesloten kastval' (geen 'open' gaaskooi);
- Moet de kooi beschut neergezet worden tegen regen, wind en direct zonlicht;
- Mag de kooi niet gebruikt worden bij extreme hitte of vorst.

Geëdeputeerde Staten kunnen op grond van de artikelen 11.29, tweede lid, en 11.69 van het Bal bij maatwerkregel de jacht sluiten in verband met bijzondere weersomstandigheden, bijvoorbeeld bij extreem winterweer.

Ad 3. en 4. Type gesloten vangkast en gebruik van een GSM-verklikker op de kastval.

Door een gesloten kastval te gebruiken zoals weergegeven in het 'Faunabeheerplan Overijssel 2025-2029; Deelplan steenmarter 2025-2029' (bijlage 4) wordt het gevangen dier niet aan externe stressoren bloot gesteld en wordt geen onnodig lijden veroorzaakt.

De kastvallen zijn voorzien van een *4G kastval registratie- en meldsysteem*. Een kastval-meldsysteem dat, door gebruik te maken van een "verbreek contact", de vangst registreert, en daarna door middel van een GSM communicatie via de mobiele telefoon, en/of via internet de jachtaktehouder hierover informeert. De jachtaktehouder wordt hierdoor in de gelegenheid gesteld meteen in actie te komen om zo onnodig lijden van een gevangen dier te voorkomen.

Conclusie:

Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van kastvallen voorzien van een meld/alarm systeem. Hierdoor wordt de schadebestrijder onmiddellijk geïnformeerd als er een vangst is. Na een melding wordt de kastval lokaal en fysiek gecontroleerd. Om onnodig dierenleed te voorkomen moet het controleren van de kastval uiterlijk binnen 12 uur gebeuren.

Daarnaast moet de kastval gesloten zijn en beschut van extreme weersomstandigheden neergezet worden. Hierdoor wordt het dier niet aan externe stressoren blootgesteld.

¹⁴⁰ - Omgevingsvergunning vangen en doden vossen Provincie Flevoland, datum: 4 maart 2025, kenmerk: 3376550;
- Omgevingsvergunning vangen en doden steenmarters Provincie Fryslân, datum 29 november 2024, kenmerk: 02308854;
- Faunabeheerplan Groningen 2024 – 2029 deelplan predatiebeheer, 11 juli 2024;
- Faunabeheerplan Drenthe 2024 – 2029 deelplan predatiebeheer, 18 september 2024.

Om bovenstaande te borgen hebben wij voorschrift 12, 13, 14, en 15 opgenomen.

Te vangen aantal

De aanvrager wil in de aangegeven en vastgestelde akker- en weidevogelgebieden in Overijssel en in een zone van 5 kilometer daaromheen steenmarters vangen en doden. Op jaarbasis zullen maximaal 355 steenmarters gevangen en gedood worden. Dit aantal is berekend op gemiddelde territorium grote van de steenmarter en het oppervlakte aan leefgebied inclusief de 5 kilometer zone eromheen (zie paragraaf C1.1 van deze vergunning voor de toelichting van de berekening).

Door het aantal steenmarters in de gebieden weg te vangen op 355 vast te leggen, kan de predatiedruk op broedende vogels zo laag mogelijk worden gebracht, en het aantal te doden dieren niet groter te laten zijn dan strikt noodzakelijk.

Om bovenstaande te borgen hebben wij voorschrift 7, 8 en 9 opgenomen.

Vangperiode

Kastvallen worden uitsluitend in de periode 1 augustus tot 1 maart geplaatst en gebruikt. Voor deze periode en de lengte van de periode is gekozen omdat het aansluit bij de ecologie van het dier, en omdat uit de praktijk blijkt dat steenmarters zich niet makkelijk laten vangen.

Om onnodig dierenleed te voorkomen sluit de vangperiode aan bij de zorg die het moederdier voor haar jongen heeft. Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt dat *in maart of april* 1-4 jongen geboren worden. De moeder blijft de eerste nachten na de geboorte meestal bij de jongen. Daarna gaat ze korte periodes naar buiten. Deze periodes worden geleidelijk steeds langer. De vader bemoeit zich helemaal niet met de opvoeding van zijn kroost.¹⁴¹ Om te voorkomen dat er vrouwelijke steenmarters gevangen worden die de zorg voor hun jongen hebben, en deze jongen zonder moeder verkommeren, mag er tot 1 maart gevangen worden.

In augustus, september en oktober zwerven jonge dieren uit opzoek naar een eigen territorium.

Uit de praktijk blijkt dat steenmarters zich niet eenvoudig laten vangen, en het aantal jagers dat meewerkt aan het vangen is ook gelimiteerd.¹⁴²

Het bestrijden van steenmarters in de kwetsbare gebieden en de zone van 5 km er omheen gebeurt door jagers die dat in hun vrije tijd moeten doen. Zij moeten deze nachtelijke activiteit vaak combineren met een baan. Het is daardoor voor de jagers niet mogelijk om in een kortere periode voor 1 maart de kwetsbare gebieden en de 5 km zones het aantal steenmarters substantieel te beperken.

Om ervoor te zorgen dat de vergunning effectief uitgevoerd kan worden, met als resultaat dat er in en om de weidevogelgebieden zo weinig mogelijk steenmarters voorkomen voor het broedseizoen, en de predatiedruk zo laag mogelijk is, is een langere vergunningperiode noodzakelijk.

De meest kwetsbare periode voor weidevogels in verband met het zoeken van nestgelegenheid, de broedsels en niet vliegvlugge jongen loopt van februari tot en met 15 juli.¹⁴³ Onderzoek in Fryslân geeft aan dat een tijdige start vóór de aanvang van het broedseizoen van de weidevogels¹⁴⁴ effectief is voor een succesvol beheer van steenmarters ten behoeve van een verhoogde nestoverleving van weidevogels.¹⁴⁵ Wij kunnen daarom instemmen met de vang- en dodingsperiode van 1 augustus tot 1 maart.¹⁴⁶

¹⁴¹ <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=18449#:~:text=Nature%20Today%20%7C%20Steenmarterkalender%20maart:%20de%20jongen%20worden%20geboren>

¹⁴² Bron: mondelinge mededeling Faunabeheereenheid Overijssel.

¹⁴³ Eind februari komen de meeste weidevogels vanuit het zuiden weer in Nederland aan. De vogels moeten dan eerst opvetten voordat ze in maart/april beginnen met eieren leggen. Gedurende de maanden april/mei/juni komen de kuikens uit en worden binnen 30-40 dagen vliegvlug. Bron: Eekeren van N., e.a., Winst & Weidevogels Weidemaatregelen voor (functionele agro-) biodiversiteit, Louis Bolk Inst. 2022

¹⁴⁴ Het broedseizoen (ei- en kuiken fase) van de bodembroeders, grutto, wulp en Kievit loopt van ongeveer 1 maart tot en met 15 juli.

¹⁴⁵ Jonge Poerink, B., J.J.A. Dekker & E. Oosterveld, 2020. Monitoring pilot project beheer steenmarters 6 beheergebieden provincie Fryslân – 2020. (blz. 65)

¹⁴⁶ Uit de verschillende bijvangsten van de vossenvallen blijkt dat steenmarters in de periode 1 augustus t/m 15 maart zich het beste laten vangen. (bron: Faunabeheerplan blz. 23)

Om bovenstaande te borgen hebben wij voorschrift 6 opgenomen.

Dag en nachtperiode

De steenmarter is een nacht- en schemeractief dier. In de zomermaanden is hij soms ook overdag op pad, vooral vroeg in ochtend.¹⁴⁷ Een steenmarter moet ook in de nachtperiode gevangen en gedood kunnen worden. Om dit te borgen hebben we voorschrift 6 opgenomen.

Leefgebieden met een zone van 5 kilometer daaromheen.

De gebieden waar het gebruik van deze vergunning is toegestaan staan in bijlage I en bijlage II van deze vergunning.

Naast de kwetsbare leefgebieden van weide- en akkervogels, mag deze vergunning ook gebruikt worden in een zone om die 5 kilometer heen. De zoogdiervereniging geeft aan dat per nacht kan een steenmarter wel 10-15 km afleggen, maar meestal legt een mannetje 5 km af en een vrouwtje 3 km. De zone van 5 kilometer is bepaald aan de hand van de per nacht af kan leggen.

Met dit gegeven is het zeer aannemelijk dat de, in de zone van maximaal 5 km buiten het weidevogelgebied aanwezige steenmarters, ook voor zullen komen binnen het weidevogelgebied of akkervogelgebied. Om dit te borgen hebben wij voorschrift 7 opgenomen.

In de uitspraak op onze ontheffing van een vorige Faunabeheerplanperiode (2014-2019), die vergelijkbaar is met deze vergunning, heeft de Rechtbank Overijssel op 22 maart 2016 aangegeven dat de provincie voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat vanwege een effectief en efficiënt gebruik van de ontheffing een zone van 5 kilometer gehanteerd mocht worden. De rechtbank Overijssel schreef: ¹⁴⁸

Voorts heeft verweerder naar het oordeel van de rechtbank afdoende gemotiveerd dat de zone van 5 km rondom de weidevogel- en korhoendergebieden waarvoor ontheffing is verleend in verband met de actieradius van de vos nodig is om te kunnen leiden tot voldoende afname van de predatiedruk. Ter zitting heeft verweerder gesteld dat het rapport "Vossenbeheer voor hamsters, (hoe) heeft het gewerkt?", waar in het desbetreffende gebied een afschotzone van 1 km effectiever bleek te zijn dat een afschotzone van 1.5 km, en waar eiseres een beroep op doet, niet impliceert dat de in het bestreden besluit gehanteerde zone van 5 km niet effectief is. Verweerder heeft voorts gewezen op het feit dat de vossen vanwege de beschikbare menskracht en het jagen in de nachtelijke uren worden opgespoord door middel van het rondrijden in een auto, hetgeen bij een zone van 1 km niet mogelijk is, omdat het gebied dan te klein is. De rechtbank acht dit standpunt niet onredelijk.

Bijvangst

Bijvangst van inheemse wilde diersoorten anders dan steenmarters wordt terstond vrijgelaten en geregistreerd in de door de FBE beschikbaar gestelde registratie applicatie, en aan het loket van de provincie Overijssel. Om bovenstaande te borgen hebben wij voorschrift 15 opgenomen.

Het is niet verboden een 'kastval' voor het vangen van steenmarters 'buiten een gebouw' onder zich te hebben.¹⁴⁹ Daarvoor hoeft dus geen vergunning voor verleend te worden.

Weigering gebruik nachtzichtkijker op het geweer

De het FBE heeft aangevraagd het geweer te kunnen gebruiken met nachtzichtapparatuur bij het doden van gevangen steenmarters.¹⁵⁰ Dit is een uitbreiding van de middelen ten opzichte van de oude ontheffing. Er wordt niet aangegeven waarom het gebruiken van nachtzichtapparatuur noodzakelijk is om de bestrijding te kunnen uitvoeren.

¹⁴⁷ Bron: www.zoogdiervereniging.nl

¹⁴⁸ Uitspraak Rechtbank Overijssel van 22 maart 2016 kenmerknummer: ECLI:NL:RBOVE:2016:956

¹⁴⁹ Artikel 11.72 lid 1 sub. c Bal

¹⁵⁰ Faunabeheerplan Overijssel, Deelplan steenmarter 2025-2029, 12-11-2025 (blz. 23)

In de vorige ontheffing staat namelijk: "Hierbij is het gebruik van kunstlicht (bv. zaklamp) bij het geweer toegestaan." Het gebruik van een zaklamp is een middel dat dus kan volstaan bij het identificeren van een steenmarter, en daarna het doden.

Wij verlenen alleen middelen en methoden die strikt noodzakelijk zijn voor het effectief en efficiënt uitvoeren van de schadebestrijding. Het gebruik van een nachtzichtkijker is voor deze manier van schadebeheer niet noodzakelijk.

Op 28 januari 2026 is ons voornemen tot weigering besproken met de secretaris van de Faunabeheereenheid Overijssel. Er is door de FBE geen nadere toelichting gegeven waarom het geweer met nachtzichtapparatuur gebruikt moet worden bij het *doden van gevangen* steenmarters.

Om deze redenen weiger wij het aangevraagde gebruik van nachtzichtapparatuur op het geweer.

Conclusie

Zonder gebruik te mogen maken van een kastval is effectief populatiebeheer niet goed mogelijk. Zonder gebruik te mogen maken van het geweer is diervriendelijk doden niet goed mogelijk. Omdat de steenmarter een overwegend nachtactief dier is, dient ook in de nachtperiode gebruik gemaakt te kunnen worden van een kastval en het geweer. De gekozen periode (1 augustus tot 1 maart) sluit aan bij de ecologie van de steenmarters, en de weidevogels. Daarnaast is deze periode nodig om op een effectief voldoende steenmarters te kunnen vangen voor de aanvang van het broedseizoen.

Om effectief steenmarters in de leefgebieden van de vogels te kunnen beheren, is het ook noodzakelijk, om in een zone van 5 kilometer om deze gebieden steenmarters te vangen en te doden. Dit vanwege de nachtelijke migratieafstanden van steenmarters.

Wij zijn van mening dat de aangevraagde middelen en methoden te vergunnen zijn, aangezien deze geen onnodig lijden veroorzaken en proportioneel, doelmatig en effectief zijn.

Het gebruik van nachtzichtapparatuur op het geweer is niet strikt noodzakelijk zijn voor het effectief en efficiënt uitvoeren van de schadebestrijding bij het doden van gevangen steenmarters. Om deze redenen weiger wij het aangevraagde gebruik van nachtzichtapparatuur op het geweer.

D.1.8 Eindconclusie toetsing

Wij zijn van mening dat tot een vergunning met een voorschrift over gebruik van geweer in de dag- en nachtperiode kan worden besloten, omdat gebleken is dat andere preventieve maatregelen niet effectief genoeg gebleken zijn, en er geen afbreuk gedaan wordt aan de gunstige staat van instandhouding van de steenmarter. Deze vergunning is nodig 'in het belang van de bescherming van wilde fauna', in dit geval weide- en akkervogels.

In deze vergunning is een afweging gemaakt tussen het beschermen van zeldzame bodembroedende weide- en akkervogels die gevoelig zijn voor predatie, het bestrijden van een veel voorkomende predator (de steenmarter) om zo de predatiedruk te verminderen. De wet biedt de mogelijkheid om een veelvoorkomende soort te vangen en te doden *in het belang van de bescherming van de wilde fauna* van een soort die zeldzaam is. Wij hebben vastgesteld dat:

- Weide- en akkervogels in Nederland en in Overijssel zeldzaam geworden zijn, en dat de populatie steeds kleiner wordt;
- er onvoldoende broedsels van weide- en akkervogels groot worden om bij te kunnen dragen aan de reproductie voor het instandhouden van de soort;
- steenmarters aantoonbaar broedsels van bodembroedende vogels prederen;
- steenmarters, naast de vos en kraaien, een substantieel deel van de predatie van de broedsels voor hun rekening nemen;
- predatiebeheer op de in de vergunning voorgestelde wijze, een effectieve en efficiënte maatregel is om predatiedruk door steenmarters substantieel te verminderen;
- de staat van instandhouding van de steenmarter nooit in het geding komt door het gebruik van deze vergunning onder voorschriften.

Wij zijn van mening dat deze vergunning op de juiste gronden verleend is *in het belang van de bescherming van de wilde fauna*; in dit geval zeldzame en kwetsbare weide- en akkervogels.

Uitgestelde inwerkingtreding

Normaliter wordt bij een omgevingsvergunning, waarbij de activiteit ervoor zorgt dat er een wijziging van een bestaande toestand ontstaat die niet kan worden hersteld, een uitgestelde inwerkingtreding toegepast. Dat houdt in dat het besluit pas na vier werken na bekendmaking in werking treedt. Op deze manier worden onomkeerbare gevolgen voorkomen (artikel 16.79, tweede lid van de Omgevingswet). In dit geval bepalen wij dat er – gelet op de spoedeisende situatie vanwege de zeer slechte staat van instandhouding van kwetsbare weide- en akkervogels mede vanwege predatie door de steenmarter (zie paragraaf D.1.3) – geen sprake is van een uitgestelde inwerkingtreding van de omgevingsvergunning.

Het is noodzakelijk dat er zo snel mogelijk een nieuwe vergunning' vigerend is, zodat in de gebieden met kwetsbare bodembroeders met het beheer van de steenmarter kan worden begonnen.

De predatiedruk van steenmarter is hoog. De vergunning geeft ruimte tot 1 maart om populatie steenmarters terug te brengen in weidevogelgebieden. Indien een verleende vergunning niet met onmiddellijke ingang gebruikt kan worden, zal ook dit jaar de predatiedruk van steenmarter hoog zijn in weidevogelgebieden, met als gevolg lage reproductie.

In 2024 heeft de Europese Commissie (EC) inbreukprocedure gestart. Het betreft een "in gebreke stelling grutto". De EC geeft aan dat in Nederland neemt de stand van veel akker- en weidevogels al tientallen jaren gestaag af, voornamelijk als gevolg van habitatverlies en andere bedreigingen, zoals verstoring tijdens het broedseizoen. Nederland moet van de EC zo spoedig mogelijk maatregelen nemen voor herstel van de gruttostand. Eén van de speerpunten daarin is ook het terugbrengen van de predatiedruk, waarbij sterk de nadruk ligt op terugbrengen populaties vos en steenmarter in weidevogel/gruttogebieden.^{151 152}

Op grond van artikel 16.79, vijfde lid van de Omgevingswet kan het bevoegd gezag in spoedeisende gevallen bepalen dat een omgevingsvergunning – ook als er sprake is van onomkeerbare gevolgen – direct na de dag van bekendmaking in werking treedt.

Er is jurisprudentie die de bovenstaande afweging onderschrijft. De Rechtbank Den Haag heeft op 24 december 2024 in een verzoek om voorlopige voorziening (Vovo) geoordeeld dat het belang bij bescherming van de meeuwenpopulaties zwaarder weegt dan het belang bij bescherming van de vos. Daarbij betreft de voorzieningenrechter dat de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw in een slechte staat van instandhouding verkeren, en de vos juist in een gunstige staat van instandhouding. De Rechtbank Den Haag heeft om die reden de Vovo tegen verleende ontheffing van verboden op grond van Wnb voor het (1) jaarrond vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of verblijfplaatsen van de vos en (2) vangen en doden van de vos afgewezen.¹⁵³

¹⁵¹ Bron: Tweede Kamer der Staten-Generaal, Vergaderjaar 2023–2024, Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden, kenmerk: 2335.

¹⁵² In het *Actieplan weide- en akkervogels Overijssel 2024-2028*, staat over de 'aanpak predatie', dat in veel weidevogelgebieden is de predatiedruk erg hoog, ook in gebieden met veel zwaar beheer. Dit leidt tot een veel te lage reproductie (vliegvlugge kuikens), waardoor de stand blijft afnemen. Overheden investeren fors met beheer- en inrichtingsmaatregelen in de aangewezen weidevogelgebieden. Herstel en behoud van de weidevogelstand is ook vanuit Europa (VHR) een opgave/verplichting. Inmiddels loopt ook een in gebreke stelling voor weidevogels vanuit de EU. Dit vraagt niet alleen uitbreiding van beheer en inrichting en kwaliteitsverbetering van weidevogelgebieden, maar ook een veel hogere reproductie (hoger broedsucces: meer vliegvlugge kuikens). Met het Aanvalsplan Grutto zullen investeringen voor weidevogels de komende jaren verder toenemen. Om deze investeringen doelmatig te laten zijn, zal ook de predatiedruk teruggebracht moeten worden. Daarvoor is het noodzakelijk dat beheer van de belangrijkste predatoren (vos, steenmarter en zwarte kraai) in de aangewezen weidevogelgebieden integraal onderdeel wordt van het provinciale weidevogelbeleid. Dit houdt in dat in en rondom deze aangewezen weidevogelgebieden de populaties van deze predatoren met beheer klein worden gehouden en preventieve maatregelen worden ingezet om predatie te beperken.

¹⁵³ ECLI:NL:RBDHA:2024:21900

D.1.9 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in het Bal.¹⁵⁴ De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

E. SLOTCONCLUSIE

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde vergunning voor het vangen en doden van steenmarters, in de aangewezen weide- en akkervogelgebieden met een zone van 5 kilometer daaromheen, te verlenen. Aan de vergunning zijn voorschriften verbonden, waaronder het voorschrift dat het gebruik van een kastval en het geweer tussen zonsondergang en zonsopkomst onder voorwaarden toestaat.

¹⁵⁴ Art. 11.27 van het Bal.

F. BIJLAGE I. OVERZICHT LEEFGEBIEDEN WEIDE- EN AKKERVOGELS

Prioritair: Aanvalsplan grutto-gebieden					
Nr.	Gebied	Bestrijding Vos met lichtbak	monitoring vogels	beheerovereenkomst / ANLb	gebruik van deze vergunning toegestaan
1	West-/zuidkant Weerribben-Wieden (Blankenhammerpolder, polder Blokzijl, Leeuwterveld en Barsbekerbindepolder)	ja	ja	ja	ja
2	IJsseldelta (Mastenbroek-Kamperveen)	ja	ja	ja	ja
3	Lierder- en Molenbroek	ja	ja	ja	ja

Lijst uitwerking factsheets overige weidevogel- en akkervogelgebieden

Nr.	Gebied	Bestrijding Vos met lichtbak	monitoring vogels	beheerovereenkomst / ANLb	gebruik van deze vergunning toegestaan
4	Markerbroek	ja	ja	ja	ja
5	Oosterbroek	ja	ja	ja	ja
6	Buitenpolder Kuinre	ja	ja	ja	ja
7	Weidevogelreservaat GiethoornWaneperveen	ja	ja	ja	ja
8	Kampen-West (Melmer en Zwartendijk)	ja	ja	ja	ja
9	Kampereiland	ja	ja	ja	ja
10	Mandjeswaard	ja	ja	ja	ja
11	Polder de Pieper	ja	ja**	ja	ja
12	Staphorsterveld	ja	ja	ja	ja
13	Tolhuislanden/Ruiten-Veenekampen	ja	ja	ja	ja
14	Wijthmen	ja	ja	ja	ja
15	Kievitgebieden Noordwest-Overijssel	ja	ja	ja	ja
16	De Woesten (Vinkenbuurt)	ja	ja	ja	ja
17	Hellendoornse- en Schanenbroek	ja	ja	ja	ja
18	Bolwerkswieden	ja	ja	ja	ja
19	Fliermaten	ja	ja	ja	ja
20	Hammerflie, Munnikematen, Daarlerflie en Bekkenhaar	ja	ja*	nee	nee
21	Veenschap	ja	ja	ja	ja
22	Vriezenveen-Zuidoost	ja	ja*	ja	ja
23a	Kievitgebieden Midden-Overijssel (CMO) Dijkerhoek	ja	ja	ja	ja
23b	Kievitgebieden Midden-Overijssel (CMO) Rijssen	ja	nee	nee	nee
24	Vroomshoop	ja	ja	ja	ja
25	Albergen	ja	ja	ja	ja
26	Veldhoek-Geesteren	ja	ja	ja	ja
27	Ottershagen	ja	ja	ja	ja
28	Kievitgebieden NO-Twente	:	:	:	:
28a	Kloosteresweg, Albergen-Geesteren:	ja	ja	nee	nee
28b	Huysenseveld:	ja	ja	ja	ja
28c	Boerenbroek Saasveld:	ja	ja	ja	ja
28d	Bornestraat Saasveld:	ja	ja	nee	nee
28e	Benneker Oldenzaal:	ja	ja	ja	ja
28f	Wolfsbergweg Agelo:	ja	ja	ja	ja
29a	Akkervogelgebieden Bergentheim, Kloosterhaar, Sibculo,	ja	nee	ja	nee
29b	Westerhaar	ja	ja	ja	ja
29c	De Krim-Zuid,	nee	nee	ja	nee
	*Weidevogelinventarisatie Midden en Noordoost Overijssel 2021 blz 8				
	**Weidevogels in de IJsseldelta in 2024 blz 16				

G. BIJLAGE II. KAART LEEFGEBIEDEN EN 5 KM ZONE (bron: Atlas van Overijssel)

